

Dogfen ir Cyhoedd

**CYNGOR SIR
YNYS MÔN
ISLE OF ANGLESEY
COUNTY COUNCIL**

GŴYS A RHAGLEN

SUMMONS AND AGENDA

ar gyfer

for a

**CYFARFOD O
GYNGOR SIR
YNYS MÔN**

**MEETING OF THE
ISLE OF ANGLESEY
COUNTY COUNCIL**

a gynhelir yn

to be held at the

**SIAMBR Y CYNGOR
SWYDDFA'R SIR
LLANGFNI**

**COUNCIL CHAMBER
COUNCIL OFFICES
LLANGFNI**

**DYDD IAU
15 RHAGFYR 2016
am 2.00 o'r gloch**

**THURSDAY
15 DECEMBER 2016
at 2.00 pm**

R H A G L E N

1. COFNODION

Cyflwyno i'w cadarnhau, gofnodion drafft y cyfarfodydd o'r Cyngor Sir a gynhaliwyd ar y dyddiadau canlynol:-

- 27 Medi, 2016
- 18 Hydref, 2016 (Arbennig)

2. DATGANIAD O DDIDDORDEB

Derbyn unrhyw ddatganiad o ddiddordeb gan Aelod neu Swyddog mewn perthynas ag unrhyw eitem ar y rhaglen.

3. DERBYN UNRHYW GYHOEDDIADAU GAN Y CADEIRYDD, ARWEINYDD Y CYNGOR NEU'R PRIF WEITHREDWR

4. CWESTIYNAU A DDERBYNIWYD YN UNOL Â RHEOL 4.1.12.4 Y CYFANSODDIAD

5. CYFLWYNO DEISEBAU

Derbyn unrhyw ddeisebau'n unol â Pharagraff 4.1.11 y Cyfansoddiad.

6. CYNLLUN GOSTYNGIADAU'R DRETH GYNGOR 2017/18

Cyflwyno adroddiad gan y Pennaeth Swyddogaeth (Adnoddau)/Swyddog Adran 151.

7. MABWYSIADU PWERAU GAN Y CYNGOR A DIRPRWYAETH I SWYDDOG

Cyflwyno adroddiad a baratowyd ar y cyd gan y Pennaeth Swyddogaeth (Busnes y Cyngor)/Swyddog Monitro a'r Pennaeth Rheoleiddio a Datblygu Economaidd.

8. RHYDDID Y SIR I WASANAETH LLONGAU TANFOR Y LLYNGES FRENHINOL

Cyflwyno adroddiad gan y Pennaeth Gwasanaethau Democraidd.

CYNGOR SIR YNYS MÔN

Cofnodion y cyfarfod a gynhaliwyd ar 27 Medi 2016

YN BRESENNOL: Cynghorydd Robert G Parry OBE FRAGS (Cadeirydd)

Y Cynghorwyr Lewis Davies, R Dew, Jim Evans, Ann Griffith, John Griffith, K P Hughes, Vaughan Hughes, Victor Hughes, W T Hughes, Llinos Medi Huws, Carwyn Jones, G O Jones, H E Jones, R LI Jones, R.Meirion Jones, Jeffrey M.Evans, Alun W Mummery, Dylan Rees, J A Roberts, Nicola Roberts, Alwyn Rowlands, Dafydd Rhys Thomas, Ieuan Williams a P S Rogers.

WRTH LAW: Prif Weithredwr,
Prif Weithredwr Cynorthwyol (Llywodraethiant a Thrawsnewid Prosesau Busnes),
Prif Weithredwr Cynorthwyol (Partneriaethau, Cymuned a Gwella Gwasanaeth),
Pennaeth Swyddogaeth (Adnoddau)/Swyddog Adran 151,
Pennaeth Swyddogaeth (Busnes y Cyngor)/Swyddog Monitro,
Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd,
Pennaeth Gwasanaethau Plant (ar gyfer eitem 9),
Pennaeth Gwasanaethau Oedolion (ar gyfer eitem 9),
Rheolydd Gwasanaethau Cyfrifo (BHO) (ar gyfer eitemau 7 a 8),
Rheolwr Cyllid (CK) (ar gyfer eitemau 7 a 8),
Prif Swyddog Gwarchod y Cyhoedd (DR) (ar gyfer eitem 11),
Swyddog Pwyllgor (MEH).

HEFYD YN BRESENNOL: Neb

YMDDIHEURIADAU: Y Cynghorwyr D R Hughes, T LI Hughes, A M Jones a Richard Owain Jones.

Oherwydd absenoldeb yr Is-Gadeirydd, y Cynghorydd Richard Owain Jones, penderfynodd y Pwyllgor ethol Is-Gadeirydd ar gyfer y cyfarfod hwn ac etholwyd y Cynghorydd G. O. Jones i'r swydd honno.

1. COFNODION

Cadarnhawyd cofnodion cyfarfodydd Cyngor Sir Ynys Môn fel a ganlyn:

- Mai 12^{fed}, 2016 (10.30 am)
- Mai 12^{fed}, 2016 (2.00 pm)
- Mai 26^{ain}, 2016 (Arbennig)

2. DATGANIAD O DDIDDORDEB

Ni dderbyniwyd unrhyw ddatganiad o ddiddordeb.

3. DERBYN UNRHYW GYHOEDDIADAU GAN Y CADEIRYDD, ARWEINYDD Y CYNGOR NEU'R PRIF WEITHREDWR

Gwnaeth y Cadeirydd y cyhoeddiadau canlynol:

- Llongyfarchiadau i'r cystadleuwyr o Ynys Môn a fu'n llwyddiannus yn Sioe Frenhinol Cymru, Sioe Môn a'r Eisteddfod Genedlaethol yn ddiweddar;
- Llongyfarchiadau i'r disgyblion ysgol uwchradd hynny a fu'n llwyddiannus yn eu harholiadau TGAU a Lefel A;
- Llongyfarchiadau i aelodau staff y Cyngor sydd wedi llwyddo yn eu harholiadau ac sydd wedi cymhwyso yn eu priod feysydd;
- Llongyfarchiadau i'r Cynghorydd Nicola Roberts sydd wedi graddio o Brifysgol Bangor yn ddiweddar;
- Llongyfarchiadau i Dîm Pêl-droed Rhieni o Amlwch a enillodd y gystadleuaeth 'Codi Gôl' a welwyd ar S4C yn ddiweddar;
- Llongyfarchiadau i Glesni Tegid o Ysgol David Hughes, Porthaethwy sydd wedi ennill gwobr 'Myfyriwr Cymraeg y Flwyddyn' gydag Academi Chwaraeon Sky;
- Llongyfarchiadau i Cerys Davies a Harri Evans o Ysgol David Hughes, Porthaethwy sydd wedi cael eu dewis yn aelodau o Grŵp Llywio Cenedlaethol Llysgenhadon Ifanc Cymru;
- Llongyfarchiadau i'r Cynghorydd Ann Griffith sydd wedi ei hapwyntio'n Ddirprwy Gomisiynydd Heddlu a Throsedd;
- Llongyfarchiadau i'r Cynghorydd John Griffith sydd wedi priodi'n ddiweddar;
- Cynhelir agoriad swyddogol derbynfa newydd 'Cyswllt Môn' ar Hydref 7^{fed}, 2016.

Roedd Dirprwy Arweinydd y Cyngor yn dymuno estyn ei gydymdeimlad â Chadeirydd y Cyngor Sir, Arweinydd y Cyngor a'u teuluoedd sydd wedi cael profedigaeth yn ddiweddar. Roedd yr holl Aelodau a Swyddogion hefyd yn dymuno estyn eu cydymdeimlad â'r Cadeirydd ac Arweinydd y Cyngor.

Ymhellach, roedd Dirprwy Arweinydd y Cyngor yn dymuno estyn neges o gydymdeimlad i unrhyw Aelod neu aelod o staff y Cyngor sydd wedi cael profedigaeth yn ddiweddar.

Safodd yr Aelodau a Swyddogion mewn tawelwch fel arwydd o gydymdeimlad a pharch.

4. CWESTIYNAU A DDERBYNIWYD YN UNOL Â RHEOL 4.1.12.4 Y CYFANSODDIAD

Ni dderbyniwyd unrhyw gwestiynau yn unol â Rheol 4.1.12.4 y Cyfansoddiad.

5. CYFLWYNO DEISEBAU

Ni dderbyniwyd unrhyw ddeisebau yn unol â Pharagraff 4.1.11 y Cyfansoddiad.

6. CYDBWYSEDD GWLEIDYDDOL

Adroddwyd gan y Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd – bod angen i'r Cyngor adolygu trefniadau cydbwysedd gwleidyddol ar ei Bwyllgorau yn dilyn derbyn gwybodaeth bod un Aelod wedi ymddiswyddo o'r Grŵp Annibynnol. Yn unol â phrotocolau rheolaeth wleidyddol trafodwyd y trefniadau rheolaeth wleidyddol diwygiedig gydag Arweinwyr y Grwpiau.

PENDERFYNWYD :-

- **Cadarnhau'r trefniadau cydbwysedd gwleidyddol a nifer y seddi a ddyrennir i bob un o'r Grwpiau dan Ddeddf Llywodraeth Leol a Thai 1989, a nifer y seddi a roddir yn ôl arfer a thraddodiad i'r Aelodau nad yw cydbwysedd gwleidyddol yn berthnasol iddynt a hynny'n ôl yr wybodaeth yn y matrices;**
- **Yn unol â'r argymhelliad uchod, bod y Cyngor yn dirprwyo i'r Prif Weithredwr, mewn ymgynghoriad ag Arweinwyr y Grwpiau, yr hawl i benderfynu faint o seddi a ddyrennir i Aelodau Digyswllt yn codi o'r newidiadau hyn a rhoi gwybod am hynny i'r Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd;**
- **Bod yr Arweinydd yn hysbysu'r Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd ynghylch aelodaeth y Grŵp Annibynnol ar Bwyllgorau amrywiol yn sgil y newidiadau.**

7. ADOLYGIAD RHEOLI TRYSORLYS BLYNYDDOL AR GYFER 2015/16

Cyflwynwyd – adroddiad y Pennaeth Swyddogaeth (Adnoddau)/Swyddog Adran 151 fel y cafodd ei gyflwyno i'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu a gynhaliwyd ar 25 Gorffennaf, 2016 a'r Pwyllgor Gwaith ar 19 Medi, 2016.

PENDERFYNWYD :-

- **Nodi'r ffigyrau alldro sydd yn yr adroddiad;**
- **Nodi'r dangosyddion darbodus a thrysorlys 2015/16 dros dro.**

8. DATGANIAD CYFRIFON 2015/16 AC ADRODDIAD ISA 260

Cyflwynwyd - adroddiad gan y Pennaeth Swyddogaeth (Adnoddau)/Swyddog Adran 151 fel y cafodd ei gyflwyno i'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethiant ar 21 Medi, 2016.

PENDERFYNWYD :-

- **Derbyn Datganiad Cyfrifon 2015/16;**

- **Nodi bod y Pwyllgor Archwilio wedi derbyn y Datganiad Llywodraethiant Blynyddol ac wedi ei gyfeirio at sylw Arweinydd y Cyngor a'r Prif Weithredwr er mwyn iddynt ei lofnodi.**

9. ADRODDIAD BLYNYDDOL CYFARWYDDWR STATUDOL Y GWASANAETHAU CYMDEITHASOL

Cyflwynwyd – adroddiad gan y Prif Weithredwr Cynorthwyol (Llywodraethiant a Thrawsnewid Prosesau Busnes) fel Cyfarwyddwr Statudol Gwasanaethau Cymdeithasol.

Adroddodd y Prif Weithredwr Cynorthwyol (Llywodraethiant a Thrawsnewid Prosesau Busnes) a Chyfarwyddwr dynodedig y Gwasanaethau Cymdeithasol fod yr adroddiad blynyddol yn adolygu effeithiolrwydd y gwasanaethau cymdeithasol yn ystod y flwyddyn o ran ymateb i heriau a hefyd yn diffinio'r amcanion ar gyfer y flwyddyn i ddod. Mae'r adroddiad yn edrych yn ôl ac yn cloriannu pa mor dda mae'r Gwasanaethau Cymdeithasol wedi ymateb i'r meysydd gwella a gafodd eu hadnabod gan AGGCC yn ei Adroddiad Perfformiad Blynyddol am 2014/15. Y meysydd a gafodd eu hadnabod yn yr adroddiad oedd y Gwasanaethau Plant lle'r oedd AGGCC wedi nodi bod y gwelliannau'n parhau i fod yn fregus. Mae nifer y plant mewn gofal wedi cynyddu'n sylweddol ac mae nifer y plant ar y gofrestr wedi cynyddu hefyd. Mae recriwtio a chadw staff profiadol wedi bod yn broblem o fewn y gwasanaeth ond mae'r sefyllfa wedi gwella erbyn hyn ac mae nifer o staff profiadol a staff newydd gymhwyso wedi ymuno â'r tîm yn ddiweddar ond mae angen rhoi digon o amser iddynt sefydlu eu hunain o fewn eu rolau gyda'r Gwasanaethau Plant.

Nododd ymhellach fod blaenoriaeth wedi cael ei rhoi i'r Gwasanaethau Plant a bod Panel o aelodau etholedig wedi'i sefydlu i fonitro gweithrediad Cynllun Gwella'r Gwasanaethau Plant ac i wella dealltwriaeth am Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014. Buddsoddwyd yn sylweddol yn y Gwasanaethau Plant i sicrhau fod gwasanaethau statudol yn cael eu cyflenwi ac i gydymffurfio â gofynion statudol. Mae AGGCC wedi cyhoeddi y bydd y Gwasanaethau Plant yn cael eu harolygu yn ystod yr Hydref a bydd hyn yn rhoi cyfle i arfarnu'r gwelliannau a wnaethpwyd o fewn y gwasanaeth ac adnabod faint rhagor o waith sydd angen ei wneud.

Roedd y Prif Weithredwr Cynorthwyol yn falch bod gwaith wedi dechrau ar ddatblygu cyfleuster Gofal Ychwanegol yn Llangedfni.

PENDERFYNWYD cymeradwyo Adroddiad Blynyddol 2015/16 Cyfarwyddwr y Gwasanaethau Cymdeithasol Statudol.

10. STRATEGAETH IAITH GYMRAEG

Cyflwynwyd – adroddiad gan y Prif Weithredwr Cynorthwyol (Gwella Partneriaethau, Cymunedau a Gwasanaethau) mewn perthynas â Strategaeth Iaith Gymraeg 2016-21.

PENDERFYNWYD cymeradwyo Strategaeth Iaith Gymraeg 2016-21.

11. ADOLYGIAD O BOLISI GAMBLO'R AWDURDOD

Cyflwynwyd – adroddiad gan y Pennaeth Rheoleiddio a Datblygu Economaidd mewn perthynas ag adolygiad o Bolisi Gamblo'r Awdurdod.

PENDERFYNWYD cymeradwyo'r Polisi Gamblo diwygiedig.

12. STRWYTHUR STAFFIO UWCH SWYDDOGION

Cyflwynwyd - adroddiad gan y Pennaeth Trawsnewid Corfforaethol mewn perthynas â strwythur staffio diwygiedig ar gyfer y Penaethiaid Gwasanaeth

PENDERFYNWYD derbyn strwythur staffio diwygiedig y Penaethiaid Gwasanaeth a chymeradwyo gwneud i fwrdd â chyfeiriadau yng Nghyfansoddiad y Cyngor at swydd y Pennaeth Gwasanaeth (Cynllunio a Gwarchod y Cyhoedd).

Daeth y cyfarfod i ben am 2.30 pm

**Y CYNGHORYDD BOB PARRY OBE FRAGS
CADEIRYDD**

This page is intentionally left blank

CYNGOR SIR YNYS MÔN

Cofnodion y cyfarfod Arbennig a gynhaliwyd ar 18 Hydref 2016

- PRESENNOL:** Y Cyngorydd Robert G Parry OBE FRAgS (Cadeirydd)
Y Cyngorydd Richard Owain Jones (Is-Gadeirydd)
- Y Cynghorwyr Lewis Davies, R Dew, Jeffrey M Evans, Jim Evans, Ann Griffith, John Griffith, K P Hughes, T Ll Hughes, Vaughan Hughes, T. Victor Hughes, W T Hughes, Llinos Medi Huws, A M Jones, Carwyn Jones, G O Jones , R Ll Jones, R.Meirion Jones, Alun W Mummery, Dylan Rees, J A Roberts, Nicola Roberts, Alwyn Rowlands, Ieuan Williams a P S Rogers.
- WRTH LAW:** Y Prif Weithredwr,
Pennaeth y Gwasanaethau Democraidd,
Pennaeth Trawsnewid Corfforaethol (ar gyfer eitem 3),
Rheolwr Gwasanaethau Cyfreithiol,
Swyddog Pwyllgor (MEH).
- HEFYD YN BRESENNOL:** Mr. Gareth Hall (Ymgynghorydd - Cyngor Strategol) (ar gyfer eitem 5)
- YMDDIHEURIADAU:** Y Cynghorwyr Raymond Jones, D R Hughes, H E Jones a Dafydd Rhys Thomas.

Dywedodd Cadeirydd y Cyngor Sir y bydd yn 50 mlynedd ers trychineb Aberfan ar 21 Hydref, 2016. Adroddodd fod 116 o blant a 28 o oedolion wedi eu lladd ar ôl i domen lo uwchben y pentref ddymchwel a thrafflyncu Ysgol Gynradd Pantglas a thai cyfagos. Safodd yr Aelodau a'r Swyddogion fel arwydd o barch.

Estynnodd y Cadeirydd ei ddymuniadau gorau i'r Cynghorwyr H. Eifion Jones a Raymond Jones nad oeddent yn dda ar hyn o bryd.

Cyflwyniad - Pencampwriaeth Pêl-droed Ewro 2016

Dywedodd Cadeirydd y Cyngor Sir mai anrhydedd a braint oedd cael cydnabod a dathlu llwyddiant Tîm Pêl-droed Cymru yn ystod Pencampwriaethau Ewro 2016 ac yn enwedig Mr. Osian Roberts, Rheolwr Cynorthwyol Tîm Cenedlaethol Cymru a Mr. Wayne Hennessey , gôl-geidwad Cymru. Ganwyd Mr. Osian Roberts yn Ynys Môn ac fe'i magwyd ym Modffordd. Ganwyd Mr. Wayne Hennessey ym Mangor ond cafodd ei fagu ym Miwmares.

Croesawodd y Cadeirydd blant o Ysgol Gynradd Bodffordd a Mr. Elfed Jones a oedd wedi bod yn allweddol wrth gynorthwyo'r Cyngor Sir i anrhydeddu Osian Roberts a Wayne Hennessey.

Estynnodd y Cadeirydd groeso i'r cyflwyniad hefyd i staff y Cyngor Sir sy'n dysgu Cymraeg ar hyn o bryd.

Cyflwynodd y Cadeirydd dlws i Mr. Osian Roberts i gydnabod y rhan a chwaraeodd yn llwyddiant Tîm Pêl-droed Cymru ym Mhencampwriaethau Ewro 2016. Diolchodd Mr. Osian Roberts i Gadeirydd ac Aelodau'r Cyngor Sir am yr anrhydedd o dderbyn y tlws. Talodd deyrnged i'w deulu a chymuned Bodffordd am y gefnogaeth a gafodd ganddynt drwy gydol ei blentyndod ac yn ystod ei yrfa.

Cyflwynodd y Cadeirydd dlws i Mr. Maurice Hennessey, sef ewythr Mr. Wayne Hennessey. Derbyniodd Mr Maurice Hennessey y tlws ar ran Wayne am ei ran yn llwyddiant Tîm Pêl-droed Cymru gan nad oedd Wayne yn gallu bod yn bresennol oherwydd ymrwymadau pêl-droed. Diolchodd Mr. Maurice Hennessey i Gadeirydd ac Aelodau Cyngor Sir Ynys Môn am yr anrhydedd o dderbyn y tlws ar ran Wayne.

Cyflwynodd y Cadeirydd dlws i'r Cynghorydd Trefor Lloyd Hughes am ei ymroddiad a'i gyfraniad i bêl-droed yng Nghymru. Mae'r Cynghorydd Hughes wedi bod yn was ffyddlon i Gymdeithas Pêl-droed Arfordir Gogledd Cymru a bu'n Llywydd Cymdeithas Pêl-droed Cymru rhwng 2012 a 2015. Diolchodd y Cynghorydd Trefor Lloyd Hughes i Gadeirydd ac Aelodau'r Cyngor Sir am yr anrhydedd o dderbyn y tlws. Talodd deyrnged i Dîm Cymru a dywedodd hefyd ei fod yn falch bod dros 1,500 o blant yn cymryd rhan mewn Cynghreiriau Pêl-droed lau ar yr Ynys. Talodd y Cynghorydd Hughes deyrnged hefyd i'w deulu am y gefnogaeth a gafodd ganddynt dros y blynyddoedd.

Talodd y Cynghorydd T V Hughes a'r Cynghorydd Alwyn Rowlands deyrnged i llwyddiant Osian Roberts a Wayne Hennessey ym Mhencampwriaethau Ewro 2016. Soniwyd hefyd am gefndir blentyndod Osian a Wayne a'r gefnogaeth a gafodd y ddau gan eu teuluoedd a'u hymrwymiad i'w llwyddiant yn y gamp.

1 DATGANIADAU O DDIDDORDEB

Dim.

2 ADOLYGIAD SENEDDOL

Cyflwynwyd - adroddiad y Pennaeth Gwasanaethau Democraidd mewn perthynas ag Arolwg 2018 o Etholaethau Seneddol - Cynigion Cychwynnol gan y Comisiwn Ffiniau i Gymru.

Mae'r ddeddfwriaeth newydd wedi gostwng nifer yr etholaethau Seneddol yng Nghymru o 40 i 29. Ni fyddai unrhyw etholaeth yn aros yr un fath o dan y cynigion cychwynnol. Mae Ynys Môn yn un o saith o brif gynghorau Cymru sydd o dan uchafswm yr ystod etholwyr statudol ac y gellid eu cynnwys felly yn gyfan gwbl o fewn etholaeth newydd. Oherwydd nifer yr etholwyr ychwanegol y byddai eu hangen, a bod rhaid i'r Comisiwn gymryd i ystyriaeth ffiniau llywodraeth leol, dylai'r etholaeth gwmpasu'r wardiau o gwmpas Bangor a chynnwys tref Caernarfon a'r wardiau hynny sydd i'r dwyrain o Gaernarfon yn uniongyrchol. Opsiwn arall fyddai cynnwys wardiau etholiadol i'r gogledd o Fangor, ond yn enwedig o ystyried maint daearyddol 'Gogledd Clwyd a Gwynedd' ac etholaeth 'Colwyn a Chonwy', ystyriwyd y byddai hynny'n cael effaith andwyol ar yr etholaethau cyfagos a fyddai'n llai dymunol. Yr enw a awgrymwyd ar gyfer yr etholaeth yw 'Ynys Môn ac Arfon' a'r enw arall a awgrymwyd yw 'Isle of Anglesey and Arfon'.

Ystyriodd y Pwyllgor yr adroddiad ac 'roedd y mwyafrif o'r Aelodau o'r farn bod angen cadw Etholaeth Seneddol Ynys Môn o gofio cyd-destun hanesyddol cynrychiolaeth Seneddol a'r angen i ddiogelu hunaniaeth unigryw'r Ynys a'i ffiniau gweinyddol naturiol. 'Roedd yr Aelodau yn ystyried y dylid cymharu Ynys Môn gydag Ynys Wyth. Yn Lloegr, cynigiwyd bod 2 Aelod Seneddol yn cynrychioli Ynys Wyth oherwydd bod yno dros 110,000 o etholwyr.

Yn dilyn trafodaethau **PENDERFYNWYD gwrthwynebu awgrym y Comisiwn Ffiniau i Gymru y dylai etholaeth Ynys Môn gynnwys y wardiau o gwmpas Bangor a thref Caernarfon a'r wardiau yn union i'r dwyrain o Gaernarfon.**

3 ADRODDIAD PERFFORMIAD BLYNYDDOL 2015/16

Cyflwynwyd - adroddiad y Pennaeth Trawsnewid Corfforaethol ar Berfformiad Blynyddol 2015/16.

Dywedodd yr Aelod Portffolio (Trawsnewid Perfformiad, y Cynllun Corfforaethol ac Adnoddau Dynol) fod yr adroddiad yn tynnu sylw at y cynnydd a wnaed gan y Cyngor yn erbyn ei Amcanion Gwella ar gyfer 2015/16 fel yr amlinellir trwy'r 7 maes allweddol a nodir yn Nogfen Gyflawni Flynyddol 2014/15.

PENDERFYNWYD derbyn a chymeradwyo'r Adroddiad Perfformiad Blynyddol ar gyfer 2015/16 i'w gyhoeddi erbyn y terfyn amser statudol, sef 31 Hydref, 2016.

4 CAU ALLAN Y WASG A'R CYHOEDD

Tynnodd y Prif Weithredwr sylw at y rhesymau a nodwyd yn y Prawf Budd y Cyhoedd i gau allan y wasg a'r cyhoedd ar gyfer yr eitem. 'Roedd un rheswm yn cyfeirio at y ffaith nad oedd Aelodau wedi cael cyfle i ystyried yr ymateb drafft i PAC 2 ac y gallai hyn effeithio ar y penderfyniad a wneir yn y pen draw. 'Roedd y rheswm arall yn cyfeirio at y posibilrwydd o effeithio unrhyw gais cynllunio

dilynol. Fodd bynnag, nododd bod yr Aelodau Etholedig yn dymuno trafod yr eitem mewn sesiwn gyhoeddus ac, ar yr amod eu bod yn cyfyngu eu sylwadau i faterion strategol, cyffredinol, gellid trafod yr eitem yn gyhoeddus .

PENDERFYNWYD yn unfrydol gan yr aelodau i drafod y mater yn gyhoeddus.

5 YMATEB Y CYNGOR SIR I YMGYNGHORIAD CYN YMGEISIO HORIZON - CAM 2

Cyflwynwyd - adroddiad y Prif Weithredwr yn cynnwys ymateb yr Awdurdod i Ail Gam Ymgynghoriad Cyn Ymgeisio Horizon Nuclear Power (PAC 2) ynghylch y prosiect Wylfa Newydd.

Adroddwyd bod rhaid cyflwyno cais Gorchymyn Caniatâd Datblygu (GCD) ar gyfer y brif orsaf bŵer a'r datblygiadau cysylltiedig hanfodol oddi ar y safle mewn perthynas â'r bwriad i adeiladu Gorsaf Niwclear Wylfa Newydd. Mae Pŵer Niwclear Horizon yn rhagweld cyflwyno'r cais GCD i'r Arolygiaeth Gynllunio ym mis Mai 2017. Yn dilyn archwilio'r cais, bydd yr Arolygiaeth Gynllunio yn cyflwyno argymhelliad i'r Ysgrifennydd Gwladol ar gyfer Busnes, Ynni a Strategaeth Diwydiannol a fydd yn penderfynu ar y cais a'r amodau terfynol (a elwir yn ofynion) a osodir ar unrhyw ganiatâd os cymeradwyir y cais. O dan y drefn statudol yng Nghymru, ni fydd y gwaith galluogi megis gwelliannau priffyrdd, gwaith paratoi'r safle a datblygiadau cysylltiedig yn cael ei gynnwys yn y cais GCD ond bydd yn destun 10 cais ar wahân dan y Deddf Cynllunio Gwlad a Thref. Cyflwynir y ceisiadau hyn i'r Awdurdod Cynllunio i'w penderfynu dros y misoedd nesaf.

Mae ail gam yr ymgynghoriad cyn ymgeisio (PAC 2) yn dilyn PAC1 a gynhaliwyd ym mis Medi 2014 ac ymgynghoriad interim a gynhaliwyd ym mis Ionawr 2016. PAC2 yw'r ymgynghoriad ffurfiol terfynol cyn cyflwyno'r GCD ac mae'n cynnwys y prif safle niwclear, y datblygiadau oddi ar y safle a datblygiadau cysylltiedig. Mae gan PAC2 gyfnod ymgynghori o 8 wythnos a ddechreuodd ar 31 Awst, 2016 ac a fydd yn dod i ben ar 25 Hydref, 2016.

Rhoddodd Arweinydd y Cyngor gyflwyniad gan nodi bod y prosiect yn cynnwys y canlynol: -

- Prif safle'r orsaf bŵer a datblygiadau annatod oddi ar y safle (e.e. MEEG) yn y GCD;
- Gwaith galluogi (priffyrdd a pharatoi safle);
- Datblygiadau cysylltiedig (e.e. Llety Gweithwyr) mewn 10 o geisiadau dan y Ddeddf Cynllunio Gwlad a Thref a gyflwynir i'r Cyngor Sir.

Dywedodd fod y brif ddogfen ymgynghori yn cynnwys 22 o benodau ar wahân; Dogfen Trosolwg Ymgynghori; Adroddiad Gwybodaeth Amgylcheddol Rhagarweiniol (AGAR) (29 o benodau ar wahân); Atodiadau penodol i'r AGAR (6

dogfen); Dogfennau technegol (5 adroddiad) h.y. Asesiad o'r Effaith Ieithyddol, Asesiad o'r Effaith ar Iechyd, Cynllun Tystiolaeth Ddrafft Asesiad Rheoliadau Cynefinoedd, Asesiad Cynaliadwyedd; Adroddiadau Pwnc (15 adroddiad ar wahân); Uwchgynlluniau (4 adroddiad); Cwestiynau Strategol (11 cwestiwn); Cynllun Budd Cymunedol a Chynllun Lliniaru Sŵn Lleol.

Wrth baratoi'r ymateb i PAC 2 dywedodd yr Arweinydd y ceisiwyd atborth gan Swyddogion ym meysydd gwasanaeth y Cyngor Sir, gan Aelodau Etholedig mewn sesiynau briffio a mewnbwn arbenigol gan ymgynghorwyr proffesiynol a chyfreithiol (a gyllidir gan Pŵer Niwclear Horizon drwy'r Cytundeb Perfformiad Cynllunio a gytunwyd gyda'r Cyngor Sir). Mae'r Awdurdod yn parhau i fod yn gefnogol, mewn egwyddor, i brosiect Wylfa Newydd ond mae angen manylion pellach mewn perthynas ag Addysg, Sgiliau a Swyddi, y Gadwyn Gyflenwi, Tai / Llety Gweithiwr, yr Iaith Gymraeg a'r Diwylliant Cymreig, Twristiaeth, Iechyd a Lles a'r Methodoleg ar gyfer Dewis Safle.

Rhoddodd y Pwyllgor sylw i'r adroddiad a chodwyd y materion canlynol: -

- Mae angen i'r Cwmni fod yn ymwybodol o ethos a diwylliant yr Ynys a'r iaith Gymraeg a'u parchu;
- Mae angen diogelu ansawdd bywyd Môn a'i chymunedau o ganlyniad i effaith datblygiad o'r fath;
- Mae hyfforddiant i blant a phobl ifanc mewn ysgolion lleol yn hollbwysig ar gyfer sicrhau cyfleoedd gwaith da i bobl leol yn y dyfodol;
- Mae angen i Pŵer Niwclear Horizon gydymffurfio â'r Canllawiau Cynllunio Statudol (CCA);
- Mae angen monitro'r gwaith o uwchraddio'r A5025 oherwydd y pwysau aruthrol arni yn ystod gwaith adeiladu'r Orsaf ac yn sgil gweithwyr yn teithio yn ôl ac ymlaen i'r safle bob dydd;
- Mae angen uwchraddio'r ffordd o Gemaes i Amlwch a'r isadeiledd ar gyfer priffyrdd yn Llanfechell i ostwng yr effaith ar y pentrefi hyn i'r eithaf;
- Angen cyfyngu lonydd gwledig i draffig Wylfa Newydd;
- Dylai Hitachi ystyried ymestyn eu hymrwymiad 100 mlynedd ar y safle oherwydd materion gwastraff ac effaith ar y ddaear;
- Angen mynd i'r afael â'r mater storio gwastraff niwclear;
- Angen cael eglurhad ynghylch yr hyn y mae Horizon yn bwriadu ei wneud mewn perthynas â Safleoedd A a B yn Amlwch ar gyfer llety gweithwyr. Mynegwyd pryderon sylweddol gan drigolion lleol mewn perthynas â'r mater hwn;
- Mae angen i'r Sector Iechyd ymgysylltu'n gryf o ran yr effaith ar y sector iechyd a gofal cymdeithasol ar yr Ynys;
- Mae twristiaeth yn sector economaidd allweddol ar yr Ynys a mynegwyd pryderon am brinder posib o lety i dwristiaid oherwydd gweithwyr Wylfa Newydd yn gwneud defnydd o'r fath lety;
- Mae angen i'r Cwmni diffinio'n gliriach sut y sicheir gwaddol i'r ynys oherwydd bod diffyg manylion ar hyn o bryd. Awgrymwyd y dylai arian fod ar

- gael er mwyn sicrhau y gellir cynnal pob cyfarfod cyhoeddus yn ddwyieithog trwy gyfrwng cyfleusterau cyfieithu;
- Siom bod tref Llangefni wedi cael ei diystyru fel lleoliad ar gyfer unrhyw fath o gyfleoedd datblygu sy'n gysylltiedig â'r prosiect a fyddai'n sicrhau gwaddol yn un o'r trefi mwyaf ar yr Ynys neu'n agos iawn iddi.

PENDERFYNWYD: -

- **Cymeradwyo'r ymateb ffurfiol i Ail Gam yr Ymgynghoriad Cyn Ymgeisio (PAC 2);**
- **Rhoi awdurdod dirprwyol i'r Prif Weithredwr wneud unrhyw mân-ddiwygiadau, amrywiadau neu gywiriadau a nodir ac sy'n rhesymol angenrheidiol cyn cyhoeddi'r ymateb ffurfiol i PAC 2;**
- **Dirprwyo awdurdod i'r Prif Weithredwr gynnal trafodaethau ar y pecyn rhwymedigaethau cyffredinol a fydd yn cynnwys y rhwymedigaeth gynllunio berthnasol (A106) a chytundebau cysylltiedig ar gyfer y ceisiadau GCD a cheisiadau dan y Ddeddf Cynllunio Gwlad a Thref.**

Daeth y cyfarfod i ben am 12:20 pm

**Y CYNGHORYDD BOB PARRY OBE FRAGS
CADEIRYDD**

DRAFT

This page is intentionally left blank

CYNGOR SIR YNYS MÔN	
ADRODDIAD I:	CYNGOR SIR
DYDDIAD:	15 RHAGFYR 2016
PWNC:	CYNLLUN GOSTYNGIADAU'R DRETH GYNGOR
SWYDDOG ARWEINIOL:	MARC JONES PENNAETH SWYDDOGAETH (ADNODDAU) A SWYDDOG ADRAN 151
SWYDDOG CYSWLLT:	GERAINT JONES RHEOLWR GWASANAETHAU REFENIW A BUDD-DALIADAU (EST. 2651)
GWEITHREDU :	MABWYSIADU'R CYNLLUN GOSTYNGIADAU'R DRETH GYNGOR AM 2017/18

1. Pwrpas yr Adroddiad

1.1 Mae'r adroddiad yn egluro'r angen i fabwysiadu cynllun erbyn 31 Ionawr 2017 yng nghyswllt 2017/18.

2. Gwybodaeth Cefndirol

2.1 Mabwysiadodd y Cyngor llawn ar 9 Rhagfyr 2015 ei Gynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor am flwyddyn ariannol 2016/17. Mae angen i'r Cyngor llawn ystyried, yn unol â Rhan 2, Rheoliad 18 o "Rheoliadau Cynlluniau Gostyngiadau'r Dreth Gyngor a Gofynion Rhagnodedig (Cymru) Rheoliadau 2013 Rhif. 3029 (W.301) (y Rheoliadau) ar gyfer pob blwyddyn ariannol, a ddylai adolygu ei gynllun neu ei ddisodli gyda Chynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor arall. Rhaid i'r Cyngor llawn wneud unrhyw newid i'w gynllun, neu unrhyw gynllun newydd yn ei le, heb fod yn hwyrach na 31 Ionawr yn y flwyddyn ariannol cyn yr un y bydd yn newid neu'r cynllun newydd yn dod i rym.

2.2 Fe wnaeth y Cyngor llawn, o dan y cynllun cyfredol, fabwysiadu'r Rheoliadau yn ffurfiol fel ei gynllun a, chan ddefnyddio'i bwerau dewisol, fe benderfynodd ddefnyddio disgresiwn lleol i fabwysiadu Pensiwn Anabledd Rhyfel Lleol a Chynllun Dewisol Pensiwn Gweddwon Rhyfel yn unol â'r Rheoliadau. Fe welir manylion yn y cynllun cyfredol o'r elfennau nad ydynt yn cael eu cyfrif fel incwm i bwrpas y disgresiwn lleol hwn. Mae hwn yn darparu cymorth Y Dreth Gyngor ychwanegol at yr hyn y mae'n rhaid ei dalu'n statudol dan y Rheoliadau. Hwn yw'r unig ddisgresiwn lleol a roddir gan y Cyngor llawn dan ei Gynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor Leol cyfredol.

2.3 Rhaid i'r Cyngor llawn hefyd roi sylw i Rheoliad 17 y Rheoliadau pan fydd yn adolygu neu'n newid cynllun. Os bydd y Cyngor llawn yn penderfynu adolygu neu newid ei gynllun, rhaid iddo gyhoeddi cynllun drafft o'r adolygiad mewn ffordd y mae'n credu sy'n addas a rhaid iddo ymgynghori gyda phobl a fydd, yn ei dyb ef, â diddordeb yng ngweithrediad ei Gynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor. Nid oes, fodd bynnag, unrhyw ofyniad i ymgynghori'n flynyddol, dim ond pan fydd cynllun yn cael ei adolygu neu ei newid y bydd yn rhaid cynnal ymgynghoriad.

2.4 Am 2017/18, nid yw Llywodraeth Cymru yn adolygu nac yn newid y Rheoliadau ond, fel ar gyfer 2016/17, bydd Llywodraeth Cymru yn gwneud rheoliadau diwygiedig i uwchraddio'r ffigurau ariannol a ddefnyddir yn y Rheoliadau ac er mwyn adlewyrchu unrhyw newidiadau technegol eraill fydd eu hangen o ganlyniad i newidiadau i fudd-daliadau. Unwaith yn rhagor, yr un modd â 2016/17, bydd amseriad y rheoliadau diwygiedig hynny yn dibynnu ar Ddatganiad Hydref Canghellor y Trysorlys (23 Tachwedd 2016) a'r atodlen uwchraddio ddilynol a gyhoeddwyd gan yr Adran am Waith a Phensiynau ychydig ddyddiau ar ôl Datganiad yr Hydref. Y dyddiad cynharaf y gall Llywodraeth Cymru bennu'r Rheoliadau drafft newydd sy'n adlewyrchu'r uwchraddiad i'r ffigurau ariannol neu unrhyw newid technegol arall gerbron Cynulliad Cenedlaethol Cymru yw yn gynnar mis Rhagfyr 2016. Rhaid rhoi'r rheoliadau hyn gerbron ar ffurf drafft am 20 diwrnod gwaith heb gyfrid dyddiau gwyliau a chael trafodaeth lawn cyn iddynt ddod i rym. Ar gyfer 2016/17, ni ddaeth y rheoliadau diwygiol hyn i rym hyd 20 Ionawr 2016 a disgwylir y bydd amserlen debyg yn berthnasol ar gyfer 2017/18.

2.5 Gan fod y Cyngor llawn yn cyfarfod ar 15 Rhagfyr 2016 i benderfynu ar ei Gynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor lleol am 2017/18, cynigir bod y Pennaeth Swyddogaeth (Adnoddau) a (Swyddog Adran 151) yn cael yr awdurdod i wneud trefniadau gweinyddol fel bod yr holl newidiadau blynyddol ar gyfer uwchraddio ffigurau ariannol neu adolygiadau technegol yn cael eu hadlewyrchu yng Nghynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor y Cyngor ac am bob blwyddyn ddilynol.

3. Adolygu'r Cynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor cyfredol

3.1 Yn **Atodiad B** rhoddir gwybodaeth, ystadegau a gwerthoedd i'r Cyngor llawn ynglŷn ag effaith ei Gynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor am 2016/17. Bydd y wybodaeth hon yn ddefnyddiol yn y dyfodol i'r Cyngor llawn wrth iddo ystyried a ddylai adolygu neu newid ei gynllun cyfredol, i'r graddau:-

- Y gall ddefnyddio'r data hwn i fesur patrymau (a oedd yn gywir ar 30 Medi 2016) yn erbyn y waelodlin (yn gywir yn Rhagfyr 2012) pan gynhaliwyd Asesiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb o ran nodweddion a ddiogelir ac achosion o freguster. Mae'r patrymau yma yn cael eu mesur yn flynyddol pob Medi (rhoddwyd data tebyg i'r Cyngor llawn wrth ystyried ei gynllun am 2016/17);
- Er mwyn dechrau deall yr effaith gaiff y cynllun ar drigolion yr Ynys mewn perthynas ag oed, pobl anabl, rhyw a chenedl;
- I'r dyfodol, i hysbysu dealltwriaeth y Cyngor llawn o gostau tebygol gwahanol gynlluniau posibl ac o gostau tebygol rhoi diogelwch llawn neu rannol i rai grwpiau penodol o gleientiaid a phobl fregus. Ar hyn o bryd, rhaid darparu 100% o ostyngiad dan y Rheoliadau (os yn gymwys) ac mae Llywodraeth Cymru wedi dweud bydd y trefniadau yma yn parhau am 2017/18 ond bydd adolygiad o hyn yn cael ei ystyried o Ebrill 2018 ymlaen. Nid yw darparu 100% o ostyngiad yn gynaliadwy yn y tymor hwy, y bydd angen mae'n debyg i'r rhai sy'n derbyn Gostyngiad rhannol yn y Dreth Gyngor dalu mwy ac y bydd rhaid i'r rhai sydd ar hyn o bryd yn derbyn gostyngiad 100% gyfrannu am y tro cyntaf tuag at gostau'r Dreth Gyngor ar ôl Ebrill 2018.

3.2 Ers y data gwaelodlin a sefydlwyd yn Rhagfyr 2012, gellir nodi'r patrymau canlynol ar yr Ynys yng nghyswllt ei Gynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor:-

- **Llwyth Achosion:** mae'r lleihad yn y llwyth achosion yn parhau ac yn ddiweddar ar raddfa uwch nag ar yr un cyfnod y llynedd. Rhwng Rhagfyr 2012 i Medi 2014 gwelwyd gostyngiad cyffredinol yn y llwyth achosion o 6.3% (6,960 i lawr i 6,525). Yn ystod y cyfnod blynyddol o Fedi 2014 i fyny at Medi 2015, syrthiodd y llwyth achosion pellach gan 1.8% i lawr i 6,410 ac o Fedi 2015 i Fedi 2016 syrthiodd y llwyth achosion eto gan 2.5% i lawr i 6,252;

- **Llwyth Achosion:** mae'r nifer hawliadau wedi'u Pasportio h.y. hawlwyd sy'n derbyn Lwfans Ceisio Gwaith (yn seiliedig ar Incwm), Cymorth Incwm, Lwfans Cymorth Cyflogaeth (yn gysylltiedig ag Incwm) a Gwarant Credyd Pensiwn lle mae'r Adran Gwaith a Phensiynau eisoes wedi dilysu incwm, wedi syrthio o 69.7% i 69.5% o'r llwyth achosion yn ystod y 12 mis i fyny at Medi 2016. Mae hawliadau sydd heb eu Pasportio, h.y. hawlwyd safonol, wedi codi o 30.3% i 30.5%. Am hawlwyd safonol rhaid i'r awdurdod lleol ddilysu incwm. Mae'r hawlwyd yma fel arfer mewn gwaith ar lefel incwm sy'n gymwys i gael gostyngiad llawn neu'n rhannol neu'n bensiynwyr efo cynilon ac incwm eraill;
- **Oed:** roedd y dadansoddiad yn Rhagfyr 2012 yn awgrymu ychydig o gynnydd o ran nifer yn yr hawliadau gan bobl o Oedran Gweithio o gymharu â hawliadau gan Bensiynwyr (rhaniad 51.5%/48.5%). Erbyn Medi 2014, roedd hyn wedi cynyddu rhyw fymryn (rhaniad 51.7%/48.3%) efo'r un patrwm erbyn Medi 2015 (52.7%/47.3%). I fyny at Medi 2016 mae'r cynnydd wedi sefydlogi ac yn dangos rhaniad 51.9%/48.1%;
- **Oed:** roedd y dadansoddiad o aelwydydd â phlant yn hawlio Gostyngiadau'r Dreth Gyngor yn Rhagfyr 2012 yn 21.9% o'r llwyth achosion. Erbyn Medi 2014, roedd hyn wedi cynyddu i 24.2% ac erbyn Medi 2015 arhosodd yn weddol sefydlog ar 24.1% ond erbyn Medi 2016 mae wedi syrthio i 23.2%;
- **Anabledd:** roedd y dadansoddiad o aelwydydd sy'n derbyn Gostyngiadau'r Dreth Gyngor lle derbyniwyd taliadau anabledd penodol (sef Elfen Gofal y Lwfans Byw i'r Anabl (Isel, Canolig neu Uchel), Lwfans Gweini, Cyfran Cefnogaeth o Lwfans Cefnogaeth Cyflogaeth, Budd-dal Analluogrwydd a Thaliadau Annibyniaeth Personol) yn Rhagfyr 2012 yn 39.3% o'r llwyth achosion. Erbyn Medi 2014, roedd wedi mynd i lawr i 34.8%. Bu'r patrwm dros y 12 mis diwethaf ei ôl-droi, efo 37.0% o aelwydydd yn cael gostyngiad ac mae'r patrwm yma, lle mae taliadau anabledd penodedig yn cael eu derbyn, yn parhau efo cynnydd i fyny at 39.8% o'r achos llwyth;
- **Rhyw:** roedd yr achosion a oedd yn ymwneud â rhieni sengl a oedd yn ferched yn Rhagfyr 2012 yn 92.5% (13.3% o'r llwyth achosion). Erbyn Medi 2014, roedd yn 92.3% (14.3% o'r llwyth achosion) ac, erbyn Medi 2015, roedd yn 92.1% (13.2% o'r llwyth achosion). Ym Medi 2016 saif y ffigur yn 91.1% (14.2% o'r llwyth achosion);
- **Hil:** Ym mis Rhagfyr 2012, fe gyhoeddodd y Swyddfa Ystadegau Genedlaethol ei Chyfrifiad ar gyfer Mawrth 2011 a oedd yn ymwneud ag amrywiaeth yn Ynys Môn. Gofynnir i'r holl hawlwyd sy'n cwblhau ffurflen gais Gostyngiad y Dreth Gyngor gwblhau arolwg ethnig gwirfoddol. (Gweler Tabl 6 yn Atodiad B am ddadansoddiad yn seiliedig ar yr arolwg gwirfoddol o gymharu â ffigurau Cyfrifiad Mawrth 2011).

3.3 Am y 6 mis cyntaf yn 2016/17, roedd 693 o hawlwyd Cynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor newydd wedi eu prosesu (i'w gymharu â 782 am yr un cyfnod y llynedd) gyda 11,006 o newidiadau mewn amgylchiadau wedi'u prosesu (i'w gymharu â 8,594 am yr un cyfnod y llynedd). Yr amser a gymerwyd ar gyfartaledd i brosesu hawliadau newydd a newidiadau mewn amgylchiadau oedd 6.2 diwrnod o fewn y cyfnod hwn (am y un cyfnod y llynedd yr amser ar gyfartaledd oedd 6.4 diwrnod).

4. Adolygu'r cynllun cyfredol – Disgresiwn Lleol

4.1 Gan nad yw Llywodraeth Cymru yn bwriadu diwygio'r Rheoliadau, ar wahân i uwchraddiadau ariannol a newidiadau technegol sy'n cael eu defnyddio yn y Rheoliadau, yr unig ystyriaethau sydd ar gael i'r Cyngor llawn i'w hadolygu ac i benderfynu arnynt yw ym maes y disgresiwn lleol a ganiateir dan y Rheoliadau. O dan y Rheoliadau, mae gan y Cyngor lleol ddisgresiwn llawn yn y meysydd hyn yn unig:-

- Y gallu i gynyddu'r cyfnod gostyngiad estynedig safonol o 4 wythnos a roddir i bersonau ar ôl iddynt ddychwelyd i'r gwaith, lle y maent eisoes wedi bod yn derbyn gostyngiadau'r dreth gyngor a ddaw i ben wedi iddynt ddychwelyd i'r gwaith, h.y. **“Cyfnod Talu Estynedig”**;

Mae'r costau uwch a amcangyfrifir am 2017/18 yn gysylltiedig ag ymestyn y cyfnod statudol estynedig yn amrywio rhwng £7,750 am bythefnos hyd at £22,770 am 6 wythnos y tu hwnt i'r 4 wythnos safonol. O dan y rheolau blaenorol ar gyfer Budd-dal y Dreth Gyngor, nid oedd unrhyw ddarpariaeth arbennig yn bodoli i ganiatáu ar gyfer hyn a wnaeth y Cyngor ddim defnyddio'r disgresiwn hwn pan gyflwynwyd Gostyngiadau'r Dreth Gyngor. Argymhellir felly na ddylid adolygu'r cynllun ac ymestyn y cyfnod talu am 2017/18.

- Disgresiwn i gynyddu swm y Pensiynau Anabled Rhyfel a Phensiynau Gweddwon Rhyfel a fydd yn cael ei ddiystyru wrth weithio allan incwm yr hawliwr, h.y. **“Gweddwon Rhyfel”**;

Mae gan y Cyngor llawn eisoes gynllun lleol sy'n caniatáu hyblygrwydd ychwanegol yn y maes hwn. Argymhellir y dylai hyn barhau. Amcangyfrifir y bydd y gost i'r Cyngor yn £21,750 yn 2016/17. Argymhellir, felly, bod y swm ychwanegol sy'n cael ei ddiystyru dan y cynllun lleol cyfredol yn parhau heb ei ddiwygio am 2017/18.

- Y gallu i ôl-ddyddio'r Gostyngiadau'r Dreth Gyngor o safbwynt hawliadau hwyr cyn y cyfnod safonol o dri mis cyn yr hawliad, h.y. **“Ôl-ddyddio Hawliadau”**.

Mae'r Cyngor llawn bob amser wedi bod o'r farn bod 3 mis yn gyfnod digonol i ganiatáu ôl-ddyddio Gostyngiadau'r Dreth Gyngor i hawliadau gan bensiynwyr a rhai o oed gweithio. Mae'r Cyngor llawn o'r farn bod digon o rwydweithiau cefnogaeth ar gael i hawlwr. Mae yna lawer iawn o ansicrwydd am y gost debygol pe bai cynllun lleol o'r fath yn cael ei fabwysiadu ac argymhellir, felly, na ddylid adolygu'r cynllun drwy ymestyn y cyfnod ôl-ddyddio y tu hwnt i 3 mis yn ystod 2017/18.

4.2 Dylid nodi nad oes unrhyw arian ychwanegol ar gael gan Lywodraeth Cymru i gyllido'r elfennau dewisol hyn.

4.3 O dan Atodiad 1 ei Gynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor am 2016/17, mae'r Cyngor llawn yn manylu ar y weithdrefn lle y gall hawlwr newydd wneud cais am ostyngiad o dan y cynllun. Isod ceir dadansoddiad o'r dull ymgeisio a ddefnyddir gan hawlwr newydd am y Cynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor rhwng 1 Ebrill 2016 a 30 Medi 2016:-

Dull Ymgeisio	Nifer	Canran (%)
A. Ceisiadau electronig		
i. Drwy apwyntiad/hunan gymorth yn y Swyddfa Refeniw a Budd-daliadau, Llangefni	148	21.4
ii. Drwy apwyntiad/hunan gymorth yng Nghyswllt Môn, Llangefni (agorwyd ar 29 Medi 2016)	2	0.3
iii. Drwy apwyntiad dros y ffôn i'r Swyddfa Refeniw a Budd-daliadau, Llangefni	64	9.2
iv. Drwy apwyntiad efo partneriaid cymeradwy efo hyfforddiant priodol	37	5.3
v. Ceisiadau ar-lein drwy'r wefan – hunan wasanaeth	175	25.3
vi. Dogfennau mewnbyn yr Adran Gwaith a Phensiynau	47	6.8
B. Ceisiadau ar bapur	1	0.1
C. Dull yr ymgeisio ddim yn wybyddus gan na chafodd ei gofnodi'n briodol	219	31.6
CYFANSWM	693	100

Argymhellir hefyd bod y gweithdrefnau hyn yn parhau'r un fath ac nad ydynt yn cael eu hadolygu ar gyfer 2017/18 (heblaw am y weithdrefn o dderbyn "llofnod electronig" wrth hawlio trwy ddull electronig bydd yn cael ei chyflwyno cyn diwedd Rhagfyr 2016 ac am y gweithdrefnau sydd raid eu gwneud wrth gyflwyno Credyd Cynhwysol i ambell hawliwr o hyn ymlaen). Mae staff hefyd wedi cael eu atgoffa i ddynodi, mewn pob achos, y ddull o ymgeisio o fewn ein cofnodion.

5. Goblygiadau Ariannol a Risg

5.1 Nid yw'r Setliad Refeniw a Chyfalaf Llywodraeth Leol Llywodraeth Cymru 2017/18 yn debygol o gyrraedd tan 21 Rhagfyr 2016 ac felly, ni wn (adeg ysgrifenni'r adroddiad hwn) beth fydd y dyfarniad Grant Cynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor terfynol i'r Cyngor i gwrdd â chostau ei Gynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor am 2017/18. Mae'r rhagamcaniadau isod wedi eu gwneud yn seiliedig ar y Setliad Drafft 2017/18 a gyhoeddwyd ar 19 Hydref 2016. Y gwariant cyfredol (diwedd Chwarter 2, 2016/17 yw £5,374,694), efo Grant Cynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor Llywodraeth Cymru yn erbyn y gwariant o £5,099,000 am 2016/17. Mae hyn yn rhoi diffyg tybiedig o £210k i'r Awdurdod fod yn gyfrifol amdano yn 2017/18. Yn Nghyllideb Drafft y Cyngor am 2017/18, mae £500k wedi cael ei ddyfarnu i gwrdd â'r gost yma ac hefyd am ddarpariaeth ychwanegol ar gyfer ddrwgddyledion gordaliadau budd-dal.

5.2 Bydd dau ffactor yn 2017/18 yn cael effaith ar y gwariant ar y cynllun:-

- Rhwng Ebrill 2016 a Medi 2016 mae gostyngiad mewn llwyth achos o 1%, sy'n cymharu efo lleihad rhwng 1% - 2% yn ystod 2015/16 a 2% - 3% yn ystod 2014/15;
- Cynnydd a gynlluniwyd yn y Dreth Gyngor o 3.0% am 2017/18.

Un o'r ffactorau ansicr, yn ystod 2017/18, sy'n effeithio ar wariant o dan y cynllun yw effaith diwygiadau arfaethedig Canghellor y Trysorlys yn Natganiad yr Hydref ar 23 Tachwedd 2016 ac hefyd, o ganlyniad i Ddatganiad yr Hydref, os bydd Llywodraeth Cymru yn uwchraddio neu ddim y ffigyrau ariannol ar gyfer ei reoliadau diwygiedig parthed y cynllun am 2017/18.

5.3 Gan ystyried yr uchod, ar y gorau bydd y gwariant a amcangyfrifir ar y cynllun yn £5,425,210 (gan dybio gostyngiad 2% mewn llwyth achos a 3.0% cynnydd yn y Dreth Gyngor) ac, ar ei waethaf, y gwariant a amcangyfrifir o £5,535,930 (yn tybio na fydd gostyngiad llwyth achos a 3.0% o gynnydd yn y Dreth Gyngor).

5.4 Felly, disgwylir diffyg a amcangyfrifir o rwng £260k a £371k yng nghyllid grant y bydd yn rhaid i'r Cyngor fod yn gyfrifol amdano. Mae hyn yn seiliedig ar i'r Cyngor llawn ail-fabwysiadu'r cynllun cyfredol heb ei newid. Serch hynny, bydd maint y diffyg yn fwy amlwg wrth i'r broses gosod y gyllideb fynd ymlaen.

6. Goblygiadau Cyfreithiol

6.1 Mae'n ofynnol i'r Cyngor sefydlu Cynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor o dan y Rheoliadau Anghenion Rhagnodedig. Er bod y ddeddfwriaeth yn darparu ar gyfer cynllun arall i'w ddefnyddio pe na bai'r Cyngor yn sefydlu cynllun, mae'r Cyngor, er hynny, â dyletswydd statudol i fabwysiadu ei gynllun ei hun, hyd yn oed pe bai'n dewis peidio â gosod unrhyw un o'r elfennau dewisol.

7. Goblygiadau Cydraddoldeb

7.1 Mae Llywodraeth Cymru wedi cynnal asesiad o'r effaith ar gydraddoldeb yn dilyn ei ymgynghoriad ar gyfer y Rheoliadau gwreiddiol yn 2012. Mae asesiad lleol o'r effaith ar gydraddoldeb wedi cael ei gynnal ar ran y Cyngor mewn trefniadau ar y cyd ar draws Cymru hefyd mewn perthynas â Rheoliadau 2012 (Rhagfyr 2012, cyhoeddwyd Mawrth 2013) a chafodd hwn ei ddiweddarau ym Medi 2014, Medi 2015 a diweddariad pellach Medi 2016 fel y gwelir yn **Atodiad B**.

8. Goblygiadau'r Iaith Gymraeg

8.1 Mae'r prif reoliadau a rheoliadau diwygiedig Cynulliad Cymru yn ddwyieithog. Mae Cynllun y Cyngor ei hun yn ddwyieithog ac mae ffurflenni hawlio, naill a'i trwy ddulliau electronig neu trwy bapur, yn ddwyieithog. Mae'n bartneriaid cymeradwy wedi cael eu hannog i roi gwasanaeth dwyieithog ac mae'n gwasanaeth hawlio hunan wasanaeth yn hollol ddwyieithog. Mae'r gwasanaeth i hawlio tros y ffôn neu drwy apwyntiad efo staff y Cyngor hefyd yn hollol ddwyieithog.

8.2 Mae holl ohebiaeth parthed rhybuddion gwobrwyo Gostyngiad y Dreth Gyngor yn ddwyieithog ac mae'r gwasanaeth yn medru siarad a gohebu yn yr iaith mae'r cwsmer yn ei ddewis. Serch hynny, mae meddalwedd gweinyddu'r Cynllun yn yr uniaith Saesneg (does dim dewis gwahanol ar gael yn y farchnad). Mae'r ohebiaeth fewnol rhwng y Cyngor â'r Adran am Waith am Phensiynau, gan amlaf, yn uniaith Saesneg ond mae ffurflenni hawlio trwy'r Gymraeg ar gael o'r Adran am Waith a Phensiynau.

9. Goblygiadau Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015

9.1 Wrth ddrafftio'r Cynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor am 2017/18, cymerwyd i ystyriaeth Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 a sut mae'r Cynllun yn cefnogi'r nodau llesiant. Pwrpas y Cynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor yw rhoi'r gallu i bobol oedran gwaith a phensiynwyr sydd ar incwm isel i gwrdd â'u costau Treth Gyngor. O dan y Cynllun rhoddir cymorth ychwanegol i bensiynwyr a phobol anabl trwy ddiystyru lefel uwch o incwm a hefyd, gosod y lefel incwm disgwylir pensiynwyr a phobol anabl i fyw arno, cyn dechrau colli ar yr hyn sy'n cael eu talu fel gostyngiad, ar lefel uwch na phobol oedran gwaith. Mae hyn yn cyd-fynd efo un o brif nodweddion diwygio lles bod hi'n fwy manteisiol o fod mewn gwaith nac allan o waith.

9.2 Mae'r Cynllun hefyd yn rhoi gostyngiad ychwanegol parthed cwsmeriaid sy'n derbyn pensiynau anabledd rhyfel a phensiynau gweddwon rhyfel.

9.3 Mae'r Cynllun yn cyfrannu at y nodau llesiant o Gymru lewyrchus, Cymru sy'n iachach, Cymru sy'n fwy cyfartal, a Chymru o gymunedau cydlynus.

10. Dogfennau Cefndirol

Rheoliadau Cynlluniau Gostyngiadau Treth Gyngor a Gofynion Rhagnodedig (Cymru) 2013 Rhif 3029 (W.301)

Y Rheoliadau Cynlluniau Gostyngiadau'r Dreth Gyngor (Gofynion Rhagnodedig a Chynlluniau diofyn) (Cymru) (Diwygiad) 2017 **Rhif ????? (W ????)**

Cynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor Cymru: Cymariaethau o fewn Cymru o Nodweddion a Ddiogelir ac Amllder bregus rwydd Mawrth 2013 - Simon Horsington and Associates Ltd, 2013 wedi ei diweddarau Medi 2014, Medi 2015 a Medi 2016)

11. Argymhellion

- Nad yw'r Cyngor llawn yn adolygu nac yn disodli ei Gynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor cyfredol gyda chynllun arall;
- Bod y Cyngor llawn yn ffurfiol yn mabwysiadu'r Cynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor cyfredol am flwyddyn ariannol 2017/18 (**gweler Atodiad A**);
- Bod y Cyngor llawn yn ei gyfarfod yn rhoi awdurdod i'r Pennaeth Swyddogaeth (Adnoddau) (Swyddog Adran 151) wneud trefniadau gweinyddol fel bod yr holl newidiadau blynyddol ar gyfer uwchraddio ffigyrau ariannol neu ddiwygiadau technegol mewn unrhyw reoliad neu reoliadau sy'n diwygio yn cael eu hadlewyrchu yng Nghynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor y Cyngor ac am bob blwyddyn ddilynol.

Cyngor Sir Ynys Môn

Cynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor 2017/18

Cynllun Penodedig ar gyfer Hawlwyr sy'n Bensiynwyr a phobl nad ydynt yn Bensiynwyr

Rhagarweiniad

Ers 1 Ebrill 2013, mae Budd-dal y Dreth Gyngor, sef dull o gynorthwyo teuluoedd incwm isel gyda'u Dreth Gyngor, wedi cael ei ddi-ddymu. Cafodd ei ddisodli gan Gynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor.

Ar 19 Rhagfyr 2012, gwnaed rheoliadau gan Lywodraeth Cymru i gyflwyno cynllun cenedlaethol ar gyfer Cymru, sef "Cynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor a Gofynion Rhagnodedig (Cymru) 2012 Rhif 3144 (C.316)" (**Rheoliadau Rhagnodedig**) a "Rheoliadau Cynlluniau Gostyngiadau'r Dreth Gyngor (Cynllun Diofyn) (Cymru) 2012 Rhif 3145 (C.317)" (**Rheoliadau Diofyn**). Ar 22 Ionawr 2013, gwnaed rheoliadau diwygiedig pellach gan Lywodraeth Cymru "Rheoliadau Cynlluniau Gostyngiadau'r Dreth Gyngor (Gofynion Rhagnodedig a Chynllun Diofyn)(Cymru)(Diwygio) 2013 (**Rheoliadau Diwygiedig**).

Roedd y Rheoliadau Rhagnodedig yn cynnwys cymal machlud. O ganlyniad i'r cymal yma, roedd y rheoliadau a nodwyd uchod ond yn berthnasol am y flwyddyn ariannol 2013/14. Dan y cymal yma roedd yn ofynnol i adolygu'r rheoliadau a dod a rhai newydd ymlaen erbyn 1 Ionawr 2014 gan Weinidogion Cymru. Petai rheoliadau newydd ddim yn cael eu rhoi ymlaen erbyn y dyddiad yma, ni fyddai darpariaeth ar gyfer Cynlluniau Gostyngiadau'r Dreth Gyngor i'w gweithredu yng Nghymru ar ôl 31 Mawrth 2014.

Ar 26 Tachwedd 2013, cymeradwyodd Cynlluniad Cymru ddwy set o reoliadau newydd : "Rheoliadau Cynlluniau Gostyngiadau'r Dreth Gyngor (Cynlluniau Diofyn) (Cymru) 2013" (**Rheoliadau Cynllun Diofyn**) a'r "Rheoliadau Cynlluniau Gostyngiadau'r Dreth Gyngor a Gofynion Rhagnodedig (Cymru) 2013" (**Rheoliadau Gofynion Rhagnodedig**). Mae'r rhain ar gael ar :-

Rheoliadau Cynllun Diofyn

<http://www.legislation.gov.uk/cy/wsi/2013/3035/contents/made>

Rheoliadau Gofynion Rhagnodedig

<http://www.legislation.gov.uk/cy/wsi/2013/3029/contents/made>

Rheoliadau Diwygiedig

Ar **?? Ionawr 2017**, cymeradwyodd Llywodraeth Cymru set bellach o reoliadau diwygio, yn bennaf i uwchraddio'r ffigyrau ariannol yn unol â chynnydd yng nghostau byw ac i roi sylw i nifer o fân-bwyntiau technegol - "Rheoliadau Cynlluniau Gostyngiadau'r Dreth Gyngor (Rheoliadau Rhagnodedig a'r Cynlluniau Diofyn) (Cymru) (Diwygiad) 2016" (**Rheoliadau Diwygio**). Mae'r rhain ar gael ar :-

<http://www.legislation.gov.uk/cy/wsi/2017/??/contents/made>

Mae'r rheoliadau hyn felly yn pennu prif nodweddion y cynllun y dylai pob Cyngor yng Nghymru ei fabwysiadu. Felly, mae cyfrifoldeb ar Gyngor Sir Ynys Môn i fabwysiadu cynllun. Rhaid i Gyngor Sir Ynys Môn fabwysiadu Cynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor erbyn 31 Ionawr 2017 ar gyfer 2017/18 ymlaen.

Bydd Cynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor ar gyfer Cyngor Sir Ynys Môn yn seiliedig ar Reoliadau Gofynion Rhagnodedig Llywodraeth Cymru (fel y diwygiwyd). Mae'r Rheoliadau Gofynion Rhagnodedig hyn hefyd yn caniatáu i Gyngor Sir Ynys Môn fabwysiadu cynllun sy'n cynnwys amrediad cyfyngedig o elfennau dewisol i ddarparu cefnogaeth bellach ar gyfer y Dreth Gyngor. Mewn achosion lle mae Cyngor Sir Ynys Môn wedi mabwysiadu elfennau dewisol ychwanegol, nodir yr elfennau dewisol hyn yn y ddogfen hon.

Oni fydd Cyngor Sir Ynys Môn yn gwneud cynllun erbyn 31 Ionawr 2017, yna daw'r cynllun diofyn i rym yn unol â darpariaethau'r Rheoliadau Cynllun Diofyn. Fodd bynnag, ni fedr Cyngor Sir Ynys Môn ddefnyddio unrhyw ddisgresiwn oni bai ei fod yn mabwysiadu ei gynllun ei hun dan y Rheoliadau Gofynion Rhagnodedig.

Gofynion y Cynllun Lleol ar gyfer Gostyngiadau'r Dreth Gyngor

Cymeradwyodd cyfarfod o Gyngor llawn Cyngor Sir Ynys Môn ei Gynllun Lleol ar gyfer Gostyngiadau'r Dreth Gyngor ar 15 Rhagfyr 2016 mewn perthynas â'r flwyddyn yn cychwyn ar 1 Ebrill 2017. Mae'n nodi, yn unol â'r Rheoliadau Gofynion Rhagnodedig:-

- Categoriâu o bobl sydd â hawl neu sydd ddim â hawl i ostyngiad
- Y gostyngiadau y mae pobl ym mhob categori â hawl iddynt
- Gofynion gweithdrefnol y Cynllun:-
  1. Y weithdrefn y dylai person ei dilyn i ymgeisio am ostyngiad dan y cynllun.
  2. Y weithdrefn y dylai person ei dilyn i apelio yn erbyn penderfyniad gan awdurdod o ran hawl person i ostyngiad dan y cynllun neu swm unrhyw ostyngiad y mae gan y person hawl iddo.
  3. Y weithdrefn y dylai person ei dilyn i gyflwyno cais i awdurdod am ostyngiad dan adran 13A (1) (c) Deddf Cyllid Llywodraeth Leol 1992.

Cynllun Lleol Cyngor Sir Ynys Môn ar gyfer Gostyngiadau'r Dreth Gyngor

Mabwysiadodd Cyngor Sir Ynys Môn ei Gynllun Lleol ar gyfer Gostyngiadau'r Dreth Gyngor yn seiliedig ar ofynion fel y cânt eu nodi yn Rheoliadau Llywodraeth Cymru sef "Rheoliadau Cynlluniau Gostyngiadau'r Dreth Gyngor a Gofynion Rhagnodedig (Cymru) 2013 Rhif 3029 (C.301)" (Rheoliadau Gofynion Rhagnodedig) a'r "Rheoliadau Cynlluniau Gostyngiadau'r Dreth Gyngor (Gofynion Rhagnodedig a'r Cynllun Dïofyn) (Cymru) (Diwygio) 2017 Rhif ?? (C. ?)". (Rheoliadau Diwygio). Mae'r Rheoliadau Gofynion Rhagnodedig a'r rheoliad diwygio ar gael ar:-

<http://www.legislation.gov.uk/cy/wsi/2013/3029/contents/made>

<http://www.legislation.gov.uk/cy/wsi/2017/??/contents/made>

I grynhoi:-

Rhan 1 y Rheoliadau Gofynion Rhagnodedig

Mae'n cynnwys darpariaethau rhagarweiniol a diffiniadau o eiriau ac ymadroddion allweddol a ddefnyddir yn y cynllun hwn.

Rhan 2 y Rheoliadau Gofynion Rhagnodedig: gofynion y cynllun mewn perthynas ag awdurdodau bilio yng Nghymru (fel y diwygiwyd gan y Rheoliadau Diwygio)

Beth y mae'n rhaid i'r cynllun a fabwysiedir gan Gyngor Sir Ynys Môn ei gynnwys - dosbarthiadau neu bersonau, gostyngiadau a gofynion gweithdrefnol y cynllun.

Rhan 3 y Rheoliadau Gofynion Rhagnodedig: Dosbarthiadau o bersonau sydd â hawl i ostyngiad dan y cynllun hwn (fel y diwygiwyd gan y Rheoliadau Diwygio)

Pensiynwyr sydd yng Nghategoriâu A i B.

Erail nad ydynt yn bensiynwyr sydd yng Nghategoriâu C i D.

Rhan 4 y Rheoliadau Gofynion Rhagnodedig: Dosbarthiadau o bobl na ddylid eu cynnwys dan y cynllun hwn (fel y diwygiwyd gan y Rheoliadau Diwygio)

Dosbarthiadau o bobl sydd i gael eu heithrio o'r cynllun hwn, gan gynnwys pobl sy'n cael eu trin fel rhai nad ydynt yn byw ym Mhrydain Fawr a phobl y mae rheolau mewnfudo'n berthnasol iddynt.

Personau y mae eu cyfalaf yn uwch na £16,000.

Personau sy'n absennol am gyfnod o eiddo.

Personau sy'n fyfyrwyr.

Rhan 5 ac Atodlenni 1 i 5 y Rheoliadau Gofynion Rhagnodedig: materion y mae'n rhaid eu cynnwys yn y cynllun hwn yng nghyswllt pensiynwyr (fel y diwygiwyd gan y Rheoliadau Diwygio)

Yn Atodlenni 1 i 5 nodir y rheolau sy'n berthnasol i benderfynu ar hawl pensiynwyr i gael gostyngiad ynghyd â swm y gostyngiad hwnnw dan y cynllun hwn ac uchafswm y Gostyngiad yn y Dreth Gyngor dan y cynllun hwn. Maent hefyd yn nodi sut y mae incwm a chyfalaf ar gyfer pensiynwyr yn cael eu trin wrth weithio allan eu hawl am ostyngiad dan y cynllun hwn.

Rhan 5 ac Atodlenni 6 i 10 y Rheoliadau Gofynion Rhagnodedig: materion y mae'n rhaid eu cynnwys yn y cynllun hwn mewn perthynas â phobl nad ydynt yn bensiynwyr (fel y diwygiwyd gan y Rheoliadau Diwygio)

Mae Atodlenni 6 i10 yn nodi'r rheolau sy'n berthnasol i benderfynu ar gymhwyster pobl nad ydynt yn bensiynwyr i ostyngiad ynghyd â swm y gostyngiad dan y cynllun hwn ac uchafswm y Gostyngiad yn y Dreth Gyngor dan y cynllun hwn. Maent hefyd yn nodi sut y bydd incwm a chyfalaf ar gyfer pobl nad ydynt yn bensiynwyr yn cael eu trin wrth weithio allan eu hawl i ostyngiad dan y cynllun hwn, gan gynnwys mewn achosion lle mae person nad yw'n bensiynwyr neu ei b/phartner yn cael credyd cynhwysol.

Atodlen 11 y Rheoliadau Gofynion Rhagnodedig (fel y diwygiwyd gan y Rheoliadau Diwygio)

Nodi'r darpariaethau ar gyfer defnyddio'r cynllun hwn yn achos myfyrwyr.

Rhan 5 ac Atodlenni 12 i 14 y Rheoliadau Gofynion Rhagnodedig: materion y mae'n rhaid eu cynnwys yn y cynllun hwn mewn perthynas â phob ymgeisydd h.y. pensiynwr a phobl nad ydynt yn bensiynwyr (fel y diwygiwyd gan y Rheoliadau Diwygio)

Mae Atodlen 12 yn ymwneud â materion gweithdrefnol y mae'n rhaid eu cynnwys yn y cynllun hwn. Mae'n disgrifio'r weithdrefn y dylai person ei dilyn wrth wneud cais am ostyngiad yn y Dreth Gyngor dan y cynllun hwn. Mae Atodiad 1 y cynllun hwn yn rhoi manylion ynghylch sut y gall person wneud cais i Gyngor Sir Ynys Môn am ostyngiad yn y Dreth Gyngor.

Mae Atodlen 12 hefyd yn disgrifio sut y gall person apelio yn erbyn penderfyniadau penodol a wneir gan Gyngor Sir Ynys Môn dan y cynllun hwn.

Gan fod Cyngor Sir Ynys Môn yn defnyddio dulliau cyfathrebu electronig mewn perthynas â chyflwyno cais a rhoi gostyngiad, ceir yn Atodlen 12 fanylion am faterion y mae'n rhaid eu cynnwys dan y cynllun hwn.

Mae Atodlenni 13 a 14 yn disgrifio pwy a fedr wneud cais dan y cynllun hwn, dyddiad cyflwyno'r cais, ôl-ddyddio ceisiadau i bensiynwyr a phobl eraill, diwygio a thynnu ceisiadau yn ôl a'r dystiolaeth a'r wybodaeth y mae eu hangen gyda'r cais. Mae Atodlenni 13 a 14 hefyd yn nodi'r gofynion dan y cynllun hwn o ran y wybodaeth y mae'n rhaid i Gyngor Sir Ynys Môn ei darparu wrth roi gwybod i'r ymgeisydd am y penderfyniad a'r hyn y mae'n rhaid ei gynnwys yn y rhybudd o benderfyniad.

Rhan 6 y Rheoliadau Gofynion Rhagnodedig (fel y diwygiwyd gan y Rheoliadau Diwygio)

Gosod allan y darpariaethau trosiannol fydd yn berthnasol i bobl sy'n derbyn, neu sydd wedi gwneud cais i dderbyn, gostyngiad o dan y cynlluniau gostyngiadau cyfredol, pan fydd y cynlluniau newydd yn dod i rym.

Elfennau dewisol y cytunwyd arnynt gan Gyngor Sir Ynys Môn i ddarparu cefnogaeth ar gyfer y Dreth Gyngor yn ychwanegol at y gofynion statudol a nodwyd yn y Rheoliadau Rhagnodedig a fabwysiadwyd gan y Cyngor

Mae Cyngor Sir Ynys Môn wedi penderfynu mabwysiadu Cynllun Dewisol Lleol ar gyfer Pensiwn Anabledd Rhyfel a Phensiynau Gweddwon Rhyfel. Manylir ar hyn yn Atodiad 2 lle nodir yr elfennau hynny o bensiynau o'r fath a fydd yn cael eu hanwybyddu fel incwm. Mae hwn yn gymorth at y Dreth Gyngor sy'n ychwanegol at y gefnogaeth sy'n ofynnol yn statudol yn y Rheoliadau Rhagnodedig.

Hwn fydd yr unig ddisgresiwn lleol y bydd Cyngor Sir Ynys Môn yn ei ddefnyddio dan ei Gynllun Lleol ar gyfer Gostyngiadau'r Dreth Gyngor.

Manylion am y drefn lle y gall rhywun wneud cais am ostyngiad o dan y cynllun

Rhaid i bob person wneud cais am Ostyngiad Dreth Gyngor, oni bai bod rheoliadau pellach gan Lywodraeth Cymru yn datgan fel arall. Bydd hon yn ffurflen electronig neu'n Ffurflen Gais bapur ar gyfer Gostyngiad Dreth Gyngor a rhaid ei danfon i un o'r swyddfeydd dynodedig canlynol:-

A. Gellir gwneud cais electronig fel a ganlyn: -

- i. Drwy apwyntiad i fynychu i gwblhau'r ffurflen yng Nghyswllt Môn, Swyddfeydd y Cyngor, Llangefni, LL77 7TW (Ffôn 01248 755869/70/72/73/74/75/76/77/78/79) neu i ymweld â chleientiaid bregus yn eu cartref i gwblhau'r ffurflen gais (Ffôn 01248 752658/752226).
- ii. Drwy apwyntiad i gwblhau'r ffurflen dros y ffôn yn Swyddfeydd Adain Refeniw a Budd-daliadau, Swyddogaeth Adnoddau, Swyddfeydd y Sir, Llangefni, LL77 7TW (Ffôn 01248 752658/752226).
- iii. Drwy apwyntiad i gwblhau'r ffurflen efo "partneriaid" cymeradwy efo hyfforddiant priodol. Y rhai cyfredol yw -
  - Canolfan JE O'Toole, Sgwâr Trearddur, Caergybi, LL65 1NB (Ffôn 01407 760208);
  - unrhyw swyddfa Cyngor ar Bopeth sydd ar yr Ynys (Ffôn 01248 722652);
  - Swyddfa Cymorth Tai, Cyngor Sir Ynys Môn, Sgwâr Trearddur, Caergybi, LL65 1NB (Ffôn 01407 765912) a Gwasanaeth Cwsmer Tai, Swyddfeydd y Cyngor, Llangefni (Ffôn 01248 752200); ac
  - Swyddfeydd Digartref Ynys Môn, Caergybi (Ffôn 01407 765557)

Efallai, yn y flwyddyn, bydd yr Awdurdod yn ychwanegu at y rhestr yma "bartneriaid" ychwanegol sydd yn cael eu cymeradwyo ac hefo hyfforddiant priodol.

- iv. Yn electronig drwy wefan Cyngor Sir Ynys Môn - <http://www.ynysmon.gov.uk/lles-ac-arian/treth-cyngor/leihewch-eich-bil-treth-cyngor/cynllun-gostyngiadaur-dreth-gyngor/> neu yn safleoedd hunan gwasanaeth o fewn:-
  - Cyswllt Môn, Swyddfeydd y Cyngor, Llangefni, LL77 7TW (Ffôn 01248 755869/70/72/73/74/75/76/77/78/79);
  - Canolfan Gymunedol Llanfaes, Hampton Way, Biwmares, LL58 8LG (Ffôn 01248 812986);
  - Canolfan Iorwerth Rowlands, Steeple Lane, Biwmares, LL58 8AE (Ffôn 01248 811508);
  - Llyfrgell Amlwch, Lôn Parys, Amlwch, LL68 9EA (Ffôn 01407 830145);
  - Llyfrgell Niwbwrch, Neuadd Prichard Jones, Niwbwrch, Llanfairpwllgwyngyll LL61 6SY (Ffôn 01248 440770);
  - Canolfan JE O'Toole, Sgwâr Trearddur, Caergybi, LL65 1NB (Ffôn 01407 760208);
  - Canolfan Gymunedol Gwelfor, Ffordd Tudur, Morawelon, Caergybi LL65 2DH (Ffôn 01407 763518).

- v. Dogfen Fewnbwn Awdurdod Lleol yr Adran am Waith a Phensiynau (LAID) a Gwybodaeth Cwsmer Awdurdod Lleol (LACI) lle maent yn datgan bwriad i hawlio Gostyngiad y Dreth Gyngor.
- vi. Y ffurflenni Credyd Cynhwysol canlynol mewn ffurf electronig oddi wrth yr Adran am Waith a Phensiynau lle maent yn datgan bwriad i hawlio Gostyngiad y Dreth Gyngor:-
  - LCTR2 – ffurflen Gostyngiad y Dreth Gyngor Leol
  - LCTR3 - ffurflen Gostyngiad y Dreth Gyngor Leol
- vii. Yn electronig ar unrhyw ffurf arall y bydd Cyngor Sir Ynys Môn yn penderfynu arno yn y dyfodol.

B. Gellir cyflwyno cais ar bapur drwy'r dulliau canlynol: -

- i. Trwy gyfrwng ffurflenni cais a gymeradwywyd a dderbyniwyd gan y Swyddogaeth Adnoddau Ynys Môn, Adain Refeniw a Budd-daliadau yn ei swyddfeydd dynodedig yn Swyddfeydd y Cyngor, Llangefni, LL77 7TW neu'r Swyddfa Budd-daliadau, Ystafell 3, 2il Lawr, Neuadd y Dref, Stryd Newry, Caergybi, LL65 1HU.
- ii. Y ffurflenni Credyd Cynhwysol canlynol oddi wrth yr Adran am Waith a Phensiynau lle maent yn datgan bwriad i hawlio Gostyngiad y Dreth Gyngor:
  - LCTR2 – ffurflen Gostyngiad y Dreth Gyngor Leol
  - LCTR3 - ffurflen Gostyngiad y Dreth Gyngor Leol

CYNLLUN LLEOL - ANWYBYDDIAD PENSIWN RHYFEL**Atodlen 4, Rheoliad 30 - Pensiynwyr****Atodlen 9, Rheoliad 31 – Heb fod yn Bensiynwyr**

ELFENNAU UNIGOL	DIYSTYRU INCWM
Pensiwn Anabledd Rhyfel	Ydyw (£10 statudol, 100% Lleol)
Pensiwn Gweddwon Rhyfel	Ydyw (£10 statudol, 100% Lleol)
Pensiwn Gweddwon Rhyfel (cyn 1973 - SPAL)	Ydyw (2017/18) 100% statudol, £ ??, ?? yn amodol ar uwchraddio * blynyddol
Atodiad Anghyflogadwy	Na
Lwfans ychwanegol ar gyfer Gwraig (a delir gydag Atodiad Anghyflogadwy)	Na
Lwfans Gweini Cyson	Ydyw (statudol)
Lwfans Analluedd	Na
Lwfans 'Cysuron'	Na
Lwfans Oed	Na
Lwfans ar gyfer Galwedigaeth o Safon Is	Na
Atodiad Symudedd Pensiynwyr Rhyfel	Ydyw (statudol)
Lwfans Anabledd Dwys Eithriadol	Ydyw (statudol)
Lwfans Galwedigaethol Anabledd Difrifol	Ydyw (statudol)
Lwfans Plant	Na

* gosodir gan y Lluoedd Morwrol, y Fyddin a'r Awyrlu ac ati, Gorchymyn Pensiwn Gwasanaeth "Anabledd a Marwolaeth" 2006. Nid yw'r ffigyrau uwchraddio ar gyfer 2017 /18 wedi dod i law eto.

Tabl 1: Llwyth Achosion 30 Medi 2016

Disgrifiad	Rhif	Canran	Gwerth	Canran
Cyfanswm Gostyngiad y Dreth Gyngor a ddyfarnwyd	6,252	100%	£5,374,694	100%
Canran a Ddyfarnwyd				
Dyfarniad llawn Gostyngiad y Dreth Gyngor h.y. 100%	4,882	78.1%	£4,484,060	83.4%
Dyfarniad rhannol Gostyngiad y Dreth Gyngor h.y. llai na 100%	1,370	21.9%	£890,634	16.6%
Math o Hawliad				
Hawliadau wedi'u Pasportio*	4,343	69.5%	£3,957,744	73.6%
Hawliadau heb eu Pasportio h.y. Hawliadau Safonol	1,909	30.5%	£1,416,950	26.4%
Bandiau y Dreth Gyngor				
Band A (Gostyngiad Anabl)	8	0.1%	£5,366	0.1%
Band A	1,991	31.8%	£1,402,766	26.1%
Band B	1,993	31.9%	£1,608,118	29.9%
Band C	1,113	17.8%	£1,024,399	19.1%
Band D	687	11.0%	£712,895	13.3%
Band E	338	5.4%	£428,568	8.0%
Band F	105	1.7%	£163,289	3.0%
Band G	16	0.3%	£27,299	0.5%
Band H	1	0.0%	£1,994	0.0%
Band I	0	0.0%	£0	0.0%
Ardaloedd Trefi a Chymunedau Lleol				
Caerdybi	1,712	27.4%	£1,332,515	24.8%
Llangefni	543	8.7%	£447,673	8.3%
Amlwch	485	7.8%	£416,873	7.8%
Porthaethwy	220	3.5%	£195,470	3.6%
Llanfair Mathafarn Eithaf	217	3.5%	£214,187	4.0%
Rhosyr	204	3.3%	£180,442	3.6%
Y Fali	178	2.9%	£144,476	2.7%
Biwmares	176	2.8%	£156,812	2.9%
Llanfairpwll	153	2.5%	£135,688	2.5%
Llanfair yn Neubwll	141	2.3%	£116,347	2.2%
Llanbadrig	138	2.2%	£121,739	2.3%
Llanfaelog	137	2.2%	£124,381	2.3%
Llannerch-y-medd	130	2.1%	£111,567	2.0%
Llanfihangel Esceifiog	106	1.7%	£98,258	1.8%
Bodedern	103	1.7%	£92,551	1.7%
Mechell	101	1.6%	£95,282	1.8%
Llangoed	100	1.6%	£89,910	1.7%
Llanidan	100	1.6%	£83,799	1.6%
Trewalchmai	95	1.5%	£82,689	1.5%
Pentraeth	94	1.5%	£83,408	1.5%
Bodorgan	91	1.4%	£75,449	1.4%
Llaneilian	90	1.4%	£86,247	1.6%
Cwm Cadnant	80	1.3%	£76,070	1.4%
Moelfre	80	1.3%	£67,357	1.3%
Rhosybol	79	1.3%	£73,839	1.4%
Bodffordd	76	1.2%	£67,107	1.3%
Aberffraw	72	1.2%	£56,830	1.0%
Bryngwran	66	1.0%	£55,897	1.0%
Llangristiolus a Cherrigceinwen	61	1.0%	£67,609	1.3%
Llanddaniel	53	0.8%	£46,911	0.9%
Cylch y Garn	52	0.8%	£52,531	1.0%

Disgrifiad	Rhif	Canran	Gwerth	Canran
Ardaloedd Trefi a Chymunedau Lleol (parhad)0				
Tref Alaw	50	0.8%	£53,538	1.0%
Llanddona	50	0.8%	£48,974	0.9%
Trearddur	48	0.7%	£55,390	1.0%
Llanfaethlu	43	0.7%	£40,372	0.7%
Llanddyfnan	42	0.7%	£44,988	0.8%
Llanfachraeth	37	0.6%	£34,216	0.6%
Rhoscolyn	22	0.3%	£23,970	0.4%
Penmynydd	18	0.2%	£16,206	0.3%
Llaneugrad	9	0.1%	£7,126	0.1%

* Hawliadau a basbortwyd yw Lwfans Ceisio Gwaith (yn seiliedig ar Incwm), Cymorth Incwm, Lwfans Cymorth Cyflogaeth (yn gysylltiedig ag Incwm) a Gwarant Credyd Pensiwn lle mae'r Adran am Waith a Phensiynau eisoes wedi dilysu incwm.

Tabl 2: Hawliadau gan Bobl o Oed Gweithio a Phensiynwyr 30 Medi 2016

Disgrifiad	Rhif	Canran	Gwerth	Canran
Cyfanswm Gostyngiadau'r Dreth Gyngor a ddyfarnwyd	6,252	100%	£5,374,694	100%
Grŵp Oed				
Oed Gweithio	3,247	51.9%	£2,687,511	50.0%
Oed Pensiynwr	3,005	48.1%	£2,687,183	50.0%
Hawliadau pasport* yn ôl Grŵp Oed				
Oed Gweithio	2,328	37.3%	£2,038,896	37.9%
Oed Pensiynwr	2,015	32.2%	£1,918,848	35.7%
Di-basport h.y. hawliadau safonol yn ôl Grŵp Oed				
Oed Gweithio	972	15.5%	£703,400	13.1%
Oed Pensiynwr	937	15.0%	£713,550	13.3%
Cyfansoddiad Aelwydydd yn ôl Grŵp Oed - Cwpl				
Oed Gweithio	767	12.3%	£770,904	14.3%
Oed Pensiynwr	837	13.4%	£892,408	16.7%
Cyfansoddiad Aelwydydd yn ôl Grŵp Oed - Sengl				
Oed Gweithio	2,462	39.3%	£1,902,339	35.4%
Oed Pensiynwr	2,186	35.0%	£1,809,043	33.6%

* Hawliadau a basbortwyd yw Lwfans Ceisio Gwaith (yn seiliedig ar Incwm), Cymorth Incwm, Lwfans Cymorth Cyflogaeth (yn gysylltiedig ag Incwm) a Gwarant Credyd Pensiwn lle mae'r Adran am Waith a Phensiynau eisoes wedi dilysu incwm.

Tabl 3: Oed – Aelwydydd gyda chyfrifoldeb am Blant 30 Medi 2016

Disgrifiad	Rhif	Canran	Gwerth	Canran
Cyfanswm Gostyngiadau'r Dreth Gyngor a ddyfarnwyd	6,252	100%	£5,374,694	100%
Cyfansoddiad Aelwyd – y statws				
Cwpl	1,604	25.7%	£1,663,312	31.0%
Sengl	4,648	74.3%	£3,711,382	69.0%
Cyfansoddiad Aelwyd - plant				
Dim plant	4,803	76.8%	£4,143,063	77.1%
1 plentyn	644	10.3%	£523,583	9.7%
2 plentyn	441	7.1%	£372,339	6.9%
3 phlentyn	232	3.7%	£210,387	3.9%
4 plentyn	89	1.4%	£79,358	1.5%
5 plentyn	26	0.4%	£26,110	0.5%
6 phlentyn	9	0.1%	£10,104	0.2%
7 plentyn	4	0.1%	£4,922	0.1%
8 plentyn	1	0.0%	£1,190	0.0%
9 plentyn	3	0.1%	£3,638	0.1%
Cyplau â phlant				
Oed Gweithio	468	7.5%	£457,907	8.5%
Oed Pensiynwr	17	0.3%	£19,253	0.3%
Sengl â phlant				
Oed Gweithio	941	15.0%	£732,241	13.5%
Oed Pensiynwr	23	0.4%	£22,230	0.4%
Cyplau â phlant o dan 5 oed				
Oed Gweithio	228	3.7%	£219,162	4.1%
Oed Pensiynwr	1	0.0%	£1,041	0.0%
Sengl â phlant o dan 5 oed				
Oed Gweithio	402	6.4%	£313,312	5.8%
Oed Pensiynwr	1	0.0%	£1,075	0.0%

Tabl 4: Aelwydydd lle dderbyniwyd taliadau anabledd penodol* 30 Medi 2016

Disgrifiad	Rhif	Canran	Gwerth	Canran
Cyfanswm gostyngiad y Dreth Gyngor a ddyfarnwyd	6,252	100%	£5,374,694	100%
Cyfansoddiad Aelwyd yn ôl grŵp oed				
Oed Gweithio	1,177	18.8%	£1,064,347	19.8%
Oed Pensiynwr	1,314	21.0%	£1,230,859	22.9%

* Eifen Gofal y Lwfans Byw i'r Anabl (Isel, Canolig, Uchel), Lwfans Gweini, Eifen Gefnogaeth y Lwfans Cefnogaeth Gwaith, Lwfans Analluedd a Thaliadau Annibyniaeth Personol.

Tabl 5: Dadansoddiad o nodweddion a ddiogelir: Rhyw, rhiant Sengl 30 Medi 2016

Disgrifiad	Rhif	Canran	Gwerth	Canran
Cyfanswm gostyngiad y Dreth Gyngor a ddyfarnwyd	6,252	100%	£5,374,694	100%
Aelwyd Rhiant Sengl - Merched				
Oed Gweithio	878	14.0%	£677,074	12.5%
Oed Pensiynwr	12	0.2%	£11,291	0.2%
Aelwyd Rhiant Sengl - Dynion				
Oed Gweithio	66	1.1%	£58,369	1.1%
Oed Pensiynwr	8	0.1%	£7,737	0.1%

Tabl 6: Cefndir Ethnig Ynys Môn 30 Medi 2016

Tarddiad Ethnig	Cyfrifiad Mawrth 2011	Cynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor Medi 2016
Prydeinig Gwyn	96.6%	90.2%
Gwyn arall	1.7%	8.2%
Etifeddiaeth gymysg	0.8%	0.5%
Asiaidd (Pawb)	0.7%	0.3%
Du (Pawb)	0.1%	0.8%
Arall (Pawb)	0.3%	0.0%

Tabl 7: Gostyngiad y Dreth Gyngor ychwanegol a ddyfarnwyd dan y cynllun dewisol lleol 30 Medi 2016

Disgrifiad	Rhif	Canran	Gwerth	Canran
Cyfanswm gostyngiad y Dreth Gyngor a ddyfarnwyd	6,252	100%	£5,374,694	100%
Pensiwn Gweddwon Rhyfel (Cyn 1973)	3	0.1%	£2,766	0.1%
Pensiwn Anabled Rhyfel	21	0.3%	£18,986	0.4%

This page is intentionally left blank

CYNGOR SIR YNYS MÔN	
Adroddiad i:	Y PWYLLGOR GWAITH A'R CYNGOR LLAWN
Dyddiad:	28 Tachwedd 2016 a 15 Rhagfyr 2016
Pwnc:	I'r Cyngor fabwysiadu'r pwerau a restrir yn Atodiad 1 ac i'r pwerau hynny gael eu dirprwyo i'r Pennaeth Gwasanaeth (Rheoleiddio a Datblygu Economaidd)
Aelod(au) Portffolio:	Y Cynghorydd Richard A Dew Y Cynghorydd Alwyn Rowlands
Pennaeth Gwasanaeth:	Dylan Williams - Pennaeth Gwasanaeth (Rheoleiddio a Datblygu Economaidd) Lynn Ball - Pennaeth Swyddogaeth (Busnes y Cyngor) / Swyddog Monitro
Awdur yr Adroddiad: Rhif Ffôn: E-bost:	Mared Wyn Yaxley – Cyfreithiwr: Llyworaethu Corfforaethol Est 2566 mwycs@ynysmon.gov.uk
Aelodau Lleol:	D/B

A – Argymhelliad/Argymhellion a Rheswm/Rhesymau

1) Bod y Cyngor yn :

- 1.1 Mabwysiadu'r pwerau a restrir yn **Atodiad 1**,
- 1.2 Diwygio'r Cynllun Dirprwyo yn y Cyfansoddiad i ddirprwyo awdurdod i'r Pennaeth Gwasanaeth (Rheoleiddio a Datblygu Economaidd) ddefnyddio'r pwerau hyn
- 1.3 Awdurdodi Pennaeth Swyddogaeth y Cyngor (Busnes y Cyngor) / Swyddog Monitro i wneud y newidiadau angenrheidiol i'r Cynllun Dirprwyo, ac unrhyw newidiadau canlyniadol, i adlewyrchu mabwysiadu a dirprwyo'r pwerau hyn.

B – Pa opsiynau eraill wnaethoch chi eu hystyried a beth oedd eich rhesymau dros eu gwrthod ac/neu ddewis yr opsiwn hwn?

Gall y Cyngor ddewis gwrthod mabwysiadu'r pwerau yn **Atodiad 1** ond bydd mabwysiadu (a dirprwyo'r) pwerau yn golygu y bydd modd iddo weithredu ystod ehangach o ddatrysiadau. Mae manylion ynghylch i ba ddiben y gellir defnyddio'r pwerau hyn i'w gweld yn **Atodiad 2**.

C – Am ba reswm y mae hwn yn benderfyniad i'r Pwyllgor Gwaith?

Oherwydd bod yr adroddiad yn cynnig diwygio'r Cynllun Dirprwyo, sy'n rhan o'r Cyfansoddiad, rhaid i'r Pwyllgor Gwaith ystyried yr adroddiad hwn cyn i'r Cyngor wneud penderfyniad terfynol.

CH – A yw'r penderfyniad hwn yn gyson â'r polisi a gymeradwywyd gan y Cyngor llawn?

Ydi, lle bo'n berthnasol

D – A yw'r penderfyniad hwn o fewn y gyllideb a gymeradwywyd gan y Cyngor?

Bydd y gost o weithredu'r pwerau newydd / ychwanegol hyn yn disgyn o fewn cyllideb weithredol y Gwasanaeth

Bydd y costau posib yn un o'r materion a gymerir i ystyriaeth cyn defnyddio'r pwerau; ar sail achos wrth achos

DD – Gyda phwy wnaethoch chi ymgynghori?**Beth oedd eu sylwadau?**

1	Prif Weithredwr / Uwch Dim Arweinyddiaeth (UDA) (mandadol)	Trafodwyd y mater yng nghyfarfod yr UDA ar 31.10.2016 – yn gefnogol
2	Cyllid / Adran 151 (mandadol)	Yn rhan o 1 uchod
3	Cyfreithiol / Swyddog Monitro (mandadol)	Adroddiad gan yr Adain Gyfreithiol / Swyddog Monitro – yn cefnogi'r cynnig
4	Adnoddau Dynol (AD)	Amherthnasol
5	Eiddo	Amherthnasol
6	Technoleg Gwybodaeth Cyfathrebu (TGCh)	Amherthnasol
7	Cafafel	Amherthnasol
8	Sgriwtini	Amherthnasol
9	Aelodau Lleol	Amherthnasol
10	Unrhyw gyrff allanol / arall/eraill	Aelodau Portffolio / Aelodau Portffolio Cysgodol

E – Risgiau ac unrhyw gamau lliniaru (os yn berthnasol)

1	Economaidd	Amherthnasol
2	Gwrthdodi	Gall defnyddio'r pwerau yn seiliedig ar yr amgylchiadau penodol fod o fudd i ardaloedd difreintiedig.
3	Trosedd ac Anhrefn	Nod rhai o'r deddfwriaethau yn Atodiad 1 yw rhoi sylw i faterion trosedd / gweithgarwch anghyfreithlon
4	Amgylcheddol	Bydd gweithredu rhai o'r pwerau a ddirprwyir i'r Pennaeth Gwasanaeth (Rheoleiddio a Datblygu Economaidd) yn golygu y gellir rhoi sylw i faterion amgylcheddol penodol gan gynnwys hylendid bwyd a lles anifeiliaid ac ati

CC-019632-MWY/346902

5	Cydraddoldebau	Amherthnasol
6	Cytundebau Canlyniad	Amherthnasol
7	Arall	Amherthnasol

F - Atodiadau:

Atodiad 1: - Rhestr o bwerau ychwanegol y gall y Cyngor eu mabwysiadu, ac y gall y Pennaeth Gwasanaeth (Rheoleiddio a Datblygu Economaidd) ddefnyddio awdurdod dirprwyol oddi tanynt.

Atodiad 2: - Tabl yn crynhoi'r rhesymau dros y pwerau dirprwyol ychwanegol

FF - Papurau Cefndir (cysylltwch os gwelwch yn dda gydag awdur yr Adroddiad am unrhyw wybodaeth bellach):

Dim

Atodiad 1

Deddfwriaeth i'w hychwanegu at y Cynllun Dirprwyo i'r Pennaeth Gwasanaeth (Rheoleiddio a Datblygu Economaidd): -

Deddf Ymddygiad Gwrthgymdeithasol, Trosedd a Phlisma 2014
Deddf Tai (Cymru) 2014
Deddf Eiddo Deallusol 2014
Deddf Hawliau Defnyddwyr 2015
Deddf Sylweddau Seicoweithredol 2016
Ddeddf Menter 2016
Deddf yr Amgylchedd (Cymru) 2016
Rheoliadau Bwyd Cyffredinol 2004
Rheoliadau Rheolaethau Swyddogol ar Fwyd a Bwyd Anifeiliaid (Cymru) 2009
Rheoliadau Sgil-gynhyrchion Anifeiliaid (Gorfodi) (Cymru) 2014
Rheoliadau Lles Anifeiliaid (Bridio Cŵn) (Cymru) 2014
Gorchymyn Defaid a Geifr (Cofnodion, Adnabod a Symud) (Cymru) 2015
Rheoliadau Microsglodio Cŵn (Cymru) 2015
Rheoliadau Bwyd Anifeiliaid (Cyfansoddiad, Marchnata a Defnydd) (Cymru) 2016
Rheoliadau Bwyd Anifeiliaid (Hylendid, Samplu ac ati a Gorfodi) (Cymru) 2016
Rheoliadau Trwyddedu Amgylcheddol (Lloegr a Chymru) 2010 (fel y'u diwygiwyd)
Deddf Sgorio Hylendid Bwyd (Cymru) 2013
Rheoliadau Hylendid Bwyd (Cymru) (Diwygio) 2014
Rheoliadau Hylendid Bwyd (Cymru) (Diwygio) (Rhif 2) 2014
Rheoliadau Sgorio Hylendid Bwyd (Hybu Sgorio Hylendid Bwyd) (Cymru) 2016
Rheoliadau Gwybodaeth Bwyd (Cymru) 2014
Rheoliadau Cynhyrchion sy'n Cynnwys Cig etc (Cymru) 2014
Rheoliadau Bwyd â Ffytosterolau neu Ffytostanolau Ychwanegol (Labelu) (Cymru) 2014
Rheoliadau Labelu Pysgod (Cymru) (Diwygio) 2014
Rheoliadau Gwlad Tarddiad Cigoedd Penodol (Cymru) 2015
Rheoliadau Mêl (Cymru) 2015
Rheoliadau Dŵr Mwynol Naturiol, Dŵr Ffynnon a Dŵr Yfed wedi'i Botelu (Cymru) 2015
Rheoliadau Cyflenwadau Dŵr Preifat (Cymru) (Diwygio) 2016
Rheoliadau Cynhyrchion Anadlu Nicotin (Oedran Gwerthu a Phrynu trwy Ddirprwy) 2015
Rheoliadau Pecynnu (Gofynion Hanfodol) 2015
Rheoliadau Petrolewm (Cydgrynhoi) 2014
Rheoliadau Prynu Tybaco, Cynhyrchion Nicotin etc . (Hysbysiadau Cosbau Penodedig) (Cymru) 2015
Rheoliadau Di-fwg (Cerbydau Preifat) 2015
Rheoliadau Mangreoedd Di-fwg ac ati (Cymru) (Diwygio) 2016
Rheoliadau Pecynnu Safonol ar gyfer Cynhyrchion Tybaco 2015
Rheoliadau Tybaco a Chynhyrchion Perthynol 2016
Rheoliadau Priodas Cyplau o'r un Rhyw (Partneriaeth Sifil) 2014
Rheoliadau Priodas Cyplau o'r un Rhyw (Cofrestru Adeilad a Phenodi Personau Awdurdodedig) 2014

Rheoliadau Adrodd ar Briodasau a Phartneriaethau Sifil Amheus (Diwygio) 2014
Rheoliadau'r Gofrestr Cydnabod Rhywedd (Priodas a Phartneriaeth Sifil) 2015
Rheoliadau Priodasau a Phartneriaethau Sifil Arfaethedig (Cyfnodau Aros) 2015
Rheoliadau Cofrestru Priodasau 2015

Atodiad 2

Deddfwriaeth Gwarchod y Cyhoedd Ychwanegol - 2016

Maes	Teitl	Pwrpas
Safonau Masnach	Deddf Eiddo Deallusol 2014	Ddeddf sy'n moderneiddio a symleiddio rhai agweddau ar gyfraith eiddo deallusol. Yn ffurfio rhan o'r fframwaith deddfwriaethol sy'n caniatáu i Wasanaethau Safonau Masnach fynd i'r afael â nwyddau "ffug"
	Deddf Hawliau Defnyddwyr 2015	Deddf i atgyfnerthu a diwygio'r gyfraith sy'n ymwneud â hawliau defnyddwyr. Mae'n gwneud darpariaeth ynghylch pwerau ymchwilio ar gyfer gorfodi rheoleiddio masnachwyr.
	Deddf Sylweddau Seicoweithredol 2016	Deddf sy'n creu gwaharddiad llwyr ar gynhyrchu, dosbarthu, gwerthu a chyflenwi sylweddau seicoweithredol i'w bwyta gan bobl. Mae'n rhoi amrywiaeth o bwerau i Wasanaethau Safonau Masnach a'r Heddlu i orfodi'r gwaharddiad. Yr Heddlu sydd â'r prif bwerau a chyfrifoldebau ond mae gan awdurdodau lleol hefyd gyfrifoldebau gorfodi.
	Ddeddf Menter 2016	Deddf sy'n cynnwys y gofyniad i reoleiddwyr roi sylw i'r Côd Rheoleiddwyr. Mae hefyd yn ymestyn y Cynllun Prif Awdurdod a sefydlwyd gan Ddeddf Gorfodi Rheoleiddiol a Sanctiynau 2008.
	a) Rheoliadau Anadlu Cynhyrchion Nicotin (Oedran Gwerthu a Phrynu trwy Ddirprwy) 2015 Rheoliadau Prynu Tybaco, Cynhyrchion Nicotin etc. (Hysbysiadau Cosbau Penodedig) (Cymru) 2015 b) Rheoliadau Pecynnu Safonol ar gyfer Cynhyrchion Tybaco 2015 Rheoliadau Tybaco a Chynhyrchion Perthynol 2016 c) Rheoliadau Di-fwg (Cerbydau Preifat di-fwg) 2015 Rheoliadau Mangreoedd Di-fwg ac ati (Cymru) (Diwygio) 2016	a) Rheoliadau sy'n ymwneud â gwerthu cynhyrchion tybaco - pwerau sy'n ein cynorthwyo i gymryd camau gorfodaeth o ran gwerthu i blant dan oed b) Rheoliadau sy'n gosod rheolau sy'n ymwneud â deunydd pacio cynnyrch tybaco c) Rheoliadau Llywodraeth Cymru sy'n rheoli ysmegu mewn cerbydau ac adeiladau eraill
	Rheoliadau Pecynnu (Gofynion Hanfodol) 2015	Rheoliadau sy'n diweddarau'r rheolau ar becynnu a gwastraff pecynnu
	Rheoliadau Petrolewm (Cydgrynhoi) 2014	Rheoliadau sy'n diweddarau rheolau ar storio cynhyrchion petrolewm
Iechyd anifeiliaid	a) Rheoliadau Sgil-gynhyrchion Anifeiliaid (Gorfodi) (Cymru) 2014 b) Gorchymyn Defaid a Geifr (Cofnodion, Adnabod a Symud) (Cymru) 2015 c) Rheoliadau Lles Anifeiliaid (Bridio Cŵn) (Cymru) 2014 Rheoliadau Microsglodio Cŵn (Cymru) 2015	a) Rheoliadau sy'n diweddarau rheolau ar gael gwared yn briodol ar garcasau anifeiliaid b) Rheoliadau sy'n diweddarau rheolau sy'n ymwneud â chadw cofnodion gan berchnogion defaid a geifr c) Rheoliadau sy'n diweddarau rheolau sy'n ymwneud â bridwyr cŵn masnachol ac sy'n cyflwyno rheolau bod raid i berchnogion cŵn osod microsglodyn ar eu cŵn
Diogelwch bwyd	a) Rheoliadau Rheolaethau Swyddogol ar Fwyd a Bwyd Anifeiliaid (Cymru) 2009 b) Rheoliadau Sgorio Hylendid Bwyd (Cymru) 2013 Rheoliadau Hylendid Bwyd (Cymru) (Diwygio) 2014 Rheoliadau Hylendid Bwyd (Cymru) (Diwygio) (Rhif 2) 2014 Rheoliadau Sgorio Hylendid Bwyd (Hybu Sgorio Hylendid Bwyd) (Cymru) 2016 c) Rheoliadau Bwyd Cyffredinol 2004 ch) Rheoliadau Gwybodaeth am Fwyd (Cymru) 2014 Rheoliadau Cynhyrchion sy'n Cynnwys Cig etc (Cymru) 2014 Rheoliadau Bwyd â Ffytosterolau neu Ffytostanolau Ychwanegol (Labelu) (Cymru) 2014 Rheoliadau Labelu Pysgod (Cymru) (Diwygio) 2014 Rheoliadau Gwlad Tarddiad Cigoedd Penodol (Cymru) 2015 Rheoliadau Mêl (Cymru) 2015 Rheoliadau Dŵr Mwynol Naturiol, Dŵr Ffynnon a Dŵr Yfed wedi'i Botelu (Cymru) 2015	a) Rheoliadau ar reolaethau swyddogol i sicrhau cydymffurfiaeth â chyfraith porthiant a bwyd, rheolau iechyd anifeiliaid a rheolau lles. b) Rheoliadau sy'n ymwneud â rheolau a gyflwynwyd mewn perthynas â sgôr hylendid bwyd safleoedd. c) Rheoliadau sy'n diweddarau rheolau ar orfodi rheolaethau ar bethau fel mewnforio ac allforio bwyd, olrhain bwyd, cyflwyno bwyd, diogelwch bwyd, a thynnu bwyd oddi ar silffoedd a'i alw'n ôl. ch) Rheoliadau sy'n diweddarau ac ymestyn y rheolau sy'n ymwneud â labelu, cyfansoddiad a chyflenwi deunyddiau bwyd penodol
Hylendid	Rheoliadau Bwyd Anifeiliaid (Cyfansoddiad, Marchnata	Rheoliadau diweddarau ac ehangu'r rheolau sy'n ymwneud â labelu

Bwyd Anifeiliaid	a Defnydd) (Cymru) 2016 Rheoliadau Bwyd Anifeiliaid (Hylendid, Samplu ac ati a Gorfodi) (Cymru) 2016	bwyd anifeiliaid a rheolau sy'n llywodraethu prosesau gorfodi.
Yr Amgylchedd	a) Deddf Yr Amgylchedd (Cymru) 2016 b) Rheoliadau Cyflenwadau Dŵr Preifat (Cymru) (Diwygio) 2016 c) Rheoliadau Trwyddedu Amgylcheddol (Rheoliadau Lloegr a Chymru) 2010 (fel y'u diwygiwyd)	a) Deddf i wella rheolaethau amgylcheddol megis taliadau am fagiau siopa, gostyngiad mewn allyriadau, casglu a gwaredu gwastraff, rheoli pysgodfeydd pysgod cregyn a thrwyddedu morol. b) Rheoliadau sy'n diweddarau'r rheolau sy'n ymwneud â chyflenwadau dŵr preifat c) Mae'r rheoliadau hyn yn eu lle i sefydlu cyfundrefn trwyddedu amgylcheddol sy'n ei gwneud yn ofynnol i weithredwyr sy'n cyflawni gweithrediadau penodol gael trwyddedau ar gyfer rhai cyfleusterau, i gofrestru eraill fel rhai eithriadig ac i ddarparu ar gyfer goruchwyliaeth barhaus gan reoleiddwyr.
Tai	Deddf Tai (Cymru) 2014	Deddf sy'n cyflwyno cynllun cofrestru a thrwyddedu gorfodol ar gyfer landlordiaid ac asiantiaid gosod a rheoli yn y sector preifat, a fydd yn cael ei chyflawni gan Rhentu Doeth Cymru, ond ei gorfodi gan awdurdodau lleol.
Cofrestru sifil	a) Rheoliadau Priodi Cyplau o'r un Rhyw (Trosi Partneriaeth Sifil) 2014 Rheoliadau Priodi Cyplau o'r un Rhyw (Diwygio) 2014 (Cofrestru Adeiladau a Phenodi Personau Awdurdodedig) Rheoliadau'r Gofrestr Cydnabod Rhywedd (Priodas a Phartneriaeth Sifil) 2015 b) Rheoliadau Adrodd ar Briodasau a Phartneriaethau Sifil Amheus (Diwygio) 2014 c) Rheoliadau Priodasau a Phartneriaethau Sifil Arfaethedig (Cyfnodau Aros) 2015 ch) Rheoliadau Cofrestru Priodasau 2015	a) Rheoliadau sy'n cyflwyno rheolau ynghylch priodasau un rhyw ac adeiladau sy'n gallu cynnal y seremonïau b) Rheoliadau sy'n diweddarau'r rheolau ynghylch adrodd am briodasau amheus. c) Rheoliadau sy'n nodi sut y mae'n rhaid gwneud cais i'r Ysgrifennydd Gwladol i leihau'r cyfnod aros ar gyfer priodi neu gofrestru partneriaeth sifil d) Rheoliadau sy'n nodi rheolau ynghylch cynnwys a fformat hysbysiadau a dogfennaeth sy'n gysylltiedig â chofrestru priodasau.

This page is intentionally left blank

CYNGOR SIR YNYS MÔN	
CYFARFOD	CYNGOR SIR
DYDDIAD:	15 RHAGFYR, 2016
TEITL YR ADRODDIAD:	RHYDDID Y SIR I WASANAETH LLONGAU TANFOR Y LLYNGES FRENHINOL
ADRODDIAD GAN:	PENNAETH GWASANAETHAU DEMOCRATAIDD
PWRPAS YR ADRODDIAD:	YSTYRIED CANIATÁU RHYDDID Y SIR A DERBYN YR ARGYMHELLION

1.0 Rhagarweiniad

- 1.1 Ym mis Rhagfyr 2013, cymeradwywyd y Rhybudd o Gynigiad isod gan y Cyngor Sir:-

“Rydym ni, sydd wedi arwyddo isod, yn gofyn i Gyngor Sir Ynys Môn roi Rhyddid y Sir i'r Llynges Brydeinig a Chymdeithas y Llynges Fasnachol. Mae hyn i gydnabod iddynt gadw'n ddiogel y ffyrdd mordwyo a'r fasnach sy'n bodoli rhwng y Deyrnas Gyfunol a Gweddill y Byd. Dylid ystyried y seremoni Rhyddfrait hon fel digwyddiad i gofio Rhyfel Mawr 1914-18 a Choffáu 70 o flynyddoedd ers Brwydr Môr Iwerydd.”

2.0 Ymgynghori gyda'r Llynges Frenhinol

- 2.1 Yn dilyn trafodaeth gydag Arglwydd y Morlys mewn perthynas â'r mater hwn, argymhellir bod Rhyddid y Sir yn cael ei ganiatáu i Wasanaeth Llongau Tanfor y Llynges Frenhinol er mwyn cydnabod y cysylltiadau hanesyddol rhwng Ynys Môn a Gwasanaeth Llongau Tanfor y Llynges Frenhinol, e.e. colli'r llong danfor HMS Thetis ger Caergybi yn 1939.

2.0 Y grym i wneud y penderfyniad

- 2.1 Mae gan y Cyngor Sir rym dan Adran 249 Deddf Llywodraeth Leol 1972, *“to admit to be the honorary freemen of the county or county borough, persons of distinction and persons who have in the opinion of the Council, rendered eminent services to the County or County borough”*. Byddai caniatáu Rhyddid y Sir i Wasanaeth Llongau Tanfor y Llynges Frenhinol yn golygu y byddai enw Gwasanaeth Llongau Tanfor y Llynges Frenhinol yn cael ei gynnwys ar Restr Rhyddfreinwyr Anrhydeddus y Sir a byddai'r Cyngor yn rhoddi'r hawl i Wasanaeth y Llongau Tanfor orymdeithio drwy strydoedd y Sir ar unrhyw achlysur seremonïol gyda baneri'n hedfan, drymiau'n curo a bidogau'n barod.

2.2 I ganiatáu Rhyddid y Sir, mae angen trefnu protocolau a gweithdrefnau ac achlysur seremonïol er mwyn cwrdd â rhai meini prawf penodol..

2.3 Byddai angen dilyn y gweithdrefnau isod:-

Cyflwyno adroddiad i Gyfarfod Arbennig o'r Cyngor sy'n argymhell y dylai'r Cyngor, gan ddefnyddio ei bwerau dan Adran 249 Deddf Llywodraeth Leol 1972, ystyried cynnig Rhyddid y Sir i Wasanaeth Llongau Tanfor y Llynges Frenhinol. Mae angen mwyafrif o ddwy ran o dair o'r Cyngor i gymeradwyo'r penderfyniad a bydd cynrychiolwyr o'r Llynges Frenhinol yn bresennol yn eu lifrai er mwyn derbyn y cynnig ar ran y Llynges Frenhinol.

3.0 **Diwrnod y Lluoedd Arfog**

3.1 Yn 2018, y Cyngor fydd yr Awdurdod arweiniol ar gyfer Diwrnod rhanbarthol y Lluoedd Arfog – digwyddiad a gynhelir mewn partneriaeth gyda'r Lluoedd Arfog i hyrwyddo/cydnabod gwaith y gymuned Lluoedd Arfog. Petai'r Cyngor yn penderfynu caniatáu Rhyddid y Sir i Wasanaeth Llongau Tanfor y Llynges Frenhinol, argymhellir y dylid cynnal y seremoni hon fel rhan o raglen Diwrnod y Lluoedd Arfog. Mae'r Diwrnod Lluoedd Arfog wedi ei raglennu i'w gynnal ar 30 Mehefin 2018.

3.2 Mae gan Gaergybi gyswllt clos gyda'r Lluoedd Arfog ac mae'n briodol bod y Diwrnod Rhanbarthol ar gyfer y Lluoedd Arfog a'r seremoni Rhyddid y Sir yn cael eu cynnal yn y dref yn 2018.

4.0 **Goblygiadau Refeniw**

4.1 Bydd angen cyflwyno adroddiad i'r Pwyllgor Gwaith yn 2017/2018 ar oblygiadau refeniw a chostau cysylltiedig cynnal y digwyddiad ym mis Mehefin 2018; mae'n annhebygol y bydd caniatáu'r hawliau ychwanegol a ddisgrifir yn yr adroddiad hwn ag unrhyw oblygiadau sylweddol.

5.0 **Argymhellion**

5.1 Bod y Cyngor yn cynnal cyfarfod arbennig i bwrrpas caniatáu Rhyddid y Sir i Wasanaeth Llongau Tanfor y Llynges Frenhinol. Mae angen mwyafrif o ddwy ran o dair i gymeradwyo'r penderfyniad.

5.2 Gwahodd cynrychiolwyr o Wasanaeth Llongau Tanfor y Llynges Frenhinol i'r cyfarfod arbennig.

Huw Jones
Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd
5/12/16